# ORTODOKSiA

## AHLÂKÎ VE DİNÎ RESALE

İMTİYAZ SAHİBİ: HRİSTOPOLİS MİTROPOLİTİ
MELETİOS LUKAKİS

MAHAL İDARE FENER
RUM PATRİKHANESİ


# ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

## ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ


ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΦΑΝΑΡΙΟΝ

ΕΤΟΣ Θ' ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1934 ΤΕΥΧΟΣ 97

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ




Τύποις «Φαζιλὲτ»

# ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΑΙ

ΑΝ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ μας εἰσεχώρησε βαθύτερον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, καὶ ἔζησε συνειδητοποιημένην τὴν χριστιανικὴν ζωήν, τὸ ὀφείλει εἰς τοὺς μεγάλους Πατέρας της, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιφανῆ θέσιν κατέχουσιν οἱ τὴν 30ὴν παρόντος μηνὸς ἀπὸ κοινοῦ ἑορταζόμενοι Τρεῖς Ἱεράρχαι, οἱ ὁποῖοι μὲ πάθος ἐμελέτησαν τὸ αἰώνιον πρόβλημα τῆς θείας δικαιοσύνης, ἔζησαν βαθύτατα εἰς τὴν ψυχήν των τὴν τραγικότητα τῆς ἀνθρωπίνης μοίρας, διεφώτισαν ζητήματα, κατηύθυναν ἀναζητήσεις, ἱκανοποίησαν ψυχικὰς ἀνάγκας.

Ἂν ἡ Ἐκκλησία μας δὲν εἶναι εἰς τὸ περιθώριον τῶν Γραμμάτων καὶ τῆς Φιλοσοφίας, τῆς Τέχνης καὶ τῆς Ἐπιστήμης, ἀλλ᾽ ὑπῆρξε τὸ ἔδαφός της γόνιμον διὰ τὰς λαμπρότητας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, εἶναι διότι Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἐγεφύρωσαν τοὺς δύο κόσμους, τοὺς δύο πολιτισμούς : τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν καὶ τὸν χριστιανικόν. Καὶ δι᾽ αὐτὸ ἡ σημερινὴ ἑορτή των δὲν ξεύρω, ἂν εἶναι περισσότερον ἑορτὴ τῆς Ἐκκλησίας ἢ πανήγυρις τῶν Γραμμάτων.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εἶναι χρυσοῦς κρίκος ὁ ὁποῖος μᾶς ἑνώνει μὲ τὸ ἔνδοξον παρελθὸν τῆς Ἐκκλησίας. Ἀργυρᾶ γέφυρα ἡ ὁποία συνδέει τὸ Σχολεῖον μὲ τὴν Ἐκκλησίαν, τοὺς δύο πόλους, τὰς δύο ἑστίας, τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς μας κινήσεως. Πηγὴ ὑπερόχων ἐμπνεύσεων, θερμῆς πρὸς τὸν Θεὸν πίστεως, ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον, ἐμπιστοσύνης εἰς ἑαυτόν, ἐλπίδος εἰς τὸ μέλλον.

***

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι κατήργησαν τὰ σύνορα μεταξὺ τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. Ἐπεξέτειναν τὸν χριστιανισμὸν πολλοὺς αἰῶνας πέραν τῶν ὁρίων του. Ἐκήρυξαν τὴν ἀρχαίαν Φιλοσοφίαν προπαίδειαν εἰς Χριστόν. Εὗρῆκαν εἰς τὸν ἀρχαῖον πολιτισμὸν

φιλοτιμίαν εἰς πράξεις εὐγενεῖς καὶ ὑψηλάς, εὐψυχίαν, μεγαλοφροσύνην πρὸς τοὺς ἡττημένους, περιφρόνησιν πρὸς τὸν θάνατον.

Μὲ τὴν ἐπαφήν της πρὸς αὐτὸν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία τὸν ἀνεζωογόνησε. Τῷ ἔδωκεν ἁγιότητα, ἐσωτερικότητα, καθολικότητα. Ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς ἐδημιούργησε τὸ ἄστυ· ἡ χριστιανικὴ θρησκεία τὸν κόσμον. Ἐκεῖνος ἔκαμε πολίτην· αὐτὴ ἄνθρωπον. Αὐτὴ ἐκήρυξεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀδελφούς. Ἐκεῖνος ἐλάτρευσε τὸν ἄγνωστον θεόν· αὐτὴ τὸν γνωστόν, τὸν ποιητὴν καὶ πατέρα τῶν ὅλων. Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι συνεφιλίωσαν τὸ παρελθὸν καὶ τὸ παρὸν καὶ ἀπειργάσθησαν τὸ μέλλον.

Ἔδωκαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς χριστιανικῆς πίστεως λαμπρότητα. Ὡς μέλισσαι τοῦ Ὑμηττοῦ συναπεκόμισαν εἰς τὴν κυψέλην τοῦ χριστιανισμοῦ τὰς αἰθερίας εὐωδίας καὶ τὸ νέκταρ τῆς Ἀττικῆς. Καὶ ἀνέπλασαν ἕνα χριστιανισμὸν διαυγῆ, παναρμόνιον, ἀναδίδοντα γαλήνην, ἐγκεντρίζοντα εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ ὡραῖον.

* * *

Ὁ λόγος των ἔγινε μελίρρυτος. Γοητεύει τὸ πνεῦμα, αἰχμαλωτίζει τὴν ψυχήν, ἀνακουφίζει τὴν καρδίαν, ἐξυψώνει τὸ πλάσμα μέχρι τῆς ἀγαθότητος τοῦ Πλάστου, αὐξάνει τὴν ἠθικὴν συνείδησιν τοῦ κόσμου. Ὁ ἀκούων τοὺς λόγους των ἀκούει τοὺς θορύβους καὶ τὰς τρικυμίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὰς ἀνησυχίας της, τοὺς πόθους της. Ἀκούει τὰς ἁρμονίας τοῦ πνεύματος, νοιώθει τὴν ἀπέραντον ἀγάπην τοῦ Θεοῦ ἐκχεομένην ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον, καὶ αἰσθάνεται βαθεῖαν γαλήνην.

Ὁ λόγος των γοητευτικὸς ἀναβλύζει ἀπὸ τὴν βαθεῖάν των μόρφωσιν, ἀπὸ τὸ εὐρύ των πνεῦμα, ἀπὸ τὰ μύχια τῆς πιστευούσης καρδίας των, ἀπὸ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὸν πλησίον, ἀπὸ τὴν συντριβήν των διὰ τὴν δυστυχίαν.

Εἰς τὸν λόγον των ἀπηχοῦν αἱ συζητήσεις των μὲ τοὺς φιλοσόφους, αἱ συνομιλίαι των μὲ τοὺς θεολόγους, ὁ θαυμασμός των πρὸς τοὺς ἐρημίτας, ἡ προσδοκία μὲ τὴν ὁποίαν ἦραν τοὺς ὀφθαλμούς των ἐπὶ τὰ ὄρη, ἡ διαύγεια τοῦ Ἀττικοῦ οὐρανοῦ, ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὁ ἐνθουσιασμός των διὰ τὰ Γράμματα, ἡ ἀγάπη των πρὸς τὸν πλησίον.

* * *

Ἔγιναν οἱ συνήγοροι τοῦ πτωχοῦ, οἱ προστάται τοῦ πάσχοντος. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ἰδιαιτέρως τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας εἶναι ἡ τρυφερότης των πρὸς τὸν λαόν, ἡ συντριβὴ τὴν ὁποίαν ᾐσθάνοντο ἐνώπιον τοῦ δυστυχοῦς. Τὴν ἐλεημοσύνην ἐθεώρουν ἀνωτέραν καὶ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς καὶ τῶν εἰς τὰς ἐκκλησίας δωρεῶν καὶ αὐτῆς

τῆς παρθενίας καὶ πάσης ἀρετῆς. Τοὺς εὐπόρους ἐθεώρουν οἰκονόμους τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἐδίστασαν νὰ χαρακτηρίσουν τοὺς ἀνελεήμονας ἐξ αὐτῶν σφετεριστὰς τῶν ὅσων πρὸς οἰκονομίαν ἐδέχθησαν. Εἶπαν εἰς τὸν πλούσιον τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο: «Γενοῦ τῷ αἰτοῦντι Θεός.» (Γρηγ. ὁ Ναζ.)

Ὁ Βασίλειος ἐσυστηματοποίησε καὶ ὠργάνωσε τὴν περίθαλψιν τῶν πασχόντων. Ἵδρυσε νοσοκομεῖον καὶ πτωχοκομεῖον. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐνεθουσιάσθη δι᾽ αὐτὸ καὶ εἶπε περὶ αὐτοῦ τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα: «. . . . ἐν ᾧ νόσος φιλοσοφεῖται, καὶ συμφορὰ μακαρίζεται, καὶ τὸ συμπαθὲς δοκιμάζεται». Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τρέμει εἰς τοὺς λόγους του διὰ τοὺς πτωχούς. Θεωρεῖ τὴν χεῖρα τοῦ λαμβάνοντες βωμὸν ὅπου ὁ δίδων τελεῖ ὑψίστην μυσταγωγίαν.

Ἡ περίθαλψις τῶν πασχόντων δὲν ἀνακουφίζει μόνον αὐτούς, ἀλλ᾽ εἶναι καὶ θαυμάσιον καταφύγιον ἐκείνων οἱ ὁποῖοι κινδυνεύουν νὰ απογοητευθοῦν ἀπὸ τὴν ζωήν των, ἕνα ἰσχυρὸν ἀντίδοτον μετὰ τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ θλῖψις τοῦ κόσμου εἶναι μεγάλη. Ἡ κρήνη της τρέχει ἀένναα. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος εἰς ἕνα διάλογόν του πρὸς ἑαυτόν, μονόλογον, παριστάνει τὸν ἑαυτόν του πλάνητα, ἀσθενῆ, χωρὶς πατρίδα, μὴ ἔχοντα ποῦ νὰ ταφῇ. Ἡ δυστυχία του εἶναι τόση ὥστε ἀρχίζει νὰ ἀδιαφορῇ πρὸς ὅλα, ἐκτὸς πρὸς τὸν Θεόν, τὸν τρόμον του καὶ τὴν ἐλπίδα. Ἡ πίστις πρὸς τὸν Θεόν, εἶναι τὸ στήριγμά μας εἰς τὴν συμφοράν μας. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον τὸ δραστικώτερον ἀντίδοτον.

***

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι, ὄχι μόνον ἔγιναν ὁδοποιοὶ εἰς τὸν χριστιανισμὸν μεγάλοι μὲ τὴν ἐναρμόνισιν τῆς χριστιανικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, καὶ ὁ λόγος των ἀνέδωκεν ὑπερόχους μελῳδίας, ὄχι μόνον ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν τῆς κοινωνίας εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν ταλαιπωρουμένων, ἀλλ᾽ ἐν γένει ἐβοήθησαν τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἐβοήθησαν τὸν ἄνθρωπον νὰ ὑποτάξῃ τὸ κατώτερον εἰς τὸ ἀνώτερον, τὴν ὕλην εἰς τὸ πνεῦμα, τὸ ἐφήμερον εἰς τὸ αἰώνιον.

Προσεπάθησαν νὰ δώσουν εἰς τὸν κόσμον νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ὑπάρχει μία ἀνωτέρα ἀποστολή. Ὅτι ἡ διανόησις ἀποτελεῖ γιγαντιαίαν δύναμιν. Ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀμίαντον φῶς εἰς τὰς σκοτεινὰς τρίβους τῆς ζωῆς. Ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον μᾶς δίδει πτερά.

***

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι μὲ τὴν ψυχικήν των ὑψηλοφροσύνην, μὲ τὴν

ποιμαντορικήν των σύνεσιν, περιεχαράκωσαν τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν ἀνέπτυξαν μόνον τὴν πίστιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπροστάτευσαν.

Κατὰ τὸ 372 ὁ ὀπαδὸς τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀρειανισμοῦ Βασιλεὺς Οὐάλης διέταξε τὸν Ὕπαρχον Μόδεστον νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸν Μέγαν Βασίλειον νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Ἀρειανισμόν. Ὁ Μόδεστος καλεῖ τὸν Βασίλειον καὶ τὸν ἐπιτιμᾷ:

— Πῶς τολμᾷς μόνος σὺ νὰ ἀνθίστασαι εἰς τὸν ἰσχυρὸν Βασιλέα;

— Τί θέλετε νὰ εἴπητε μὲ αὐτό; (Ἐρωτᾷ ὁ Βασίλειος).

— Σὺ μόνος ἀρνεῖσαι νὰ δεχθῇς τὸ δόγμα τοῦ Αὐτοκράτορος ποὺ τὸ ἔχουν ὅλοι δεχθῇ;

— Πλάσμα Θεοῦ καὶ ἐγώ, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ προσκυνήσω κτίσμα, καὶ ἂν ἀκόμη μοί το διατάσσῃ ὁ Ὕπαρχος ἢ καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ Βασιλεύς;

— Πῶς; Δὲν φοβεῖσαι σὺ τὴν δύναμιν αὐτήν;

— Πρὸς τί νά την φοβηθῶ; Τί εἰμπορεῖ νά με κάμῃ;

— Εἰς τὴν ἐξουσίαν μου εἶναι τόσα πολλά.

— Καὶ ποῖα εἶναι αὐτά;

— Ἐξορία, βάσανος, θάνατος.

— Τίποτε ἄλλο νά με ἀπειλήσῃς. Ἀπὸ ὅσα ἀνέφερες δὲν φοβοῦμαι τίποτε. Πῶς θὰ φοβηθῇ τὴν δήμευσιν ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου τὰ ἱμάτια εἶναι παλαιὰ καὶ ἡ ὅλη του περιουσία εἶναι μερικὰ βιβλία; Πῶς εἰμπορῶ νὰ πάθω ἐξορίαν, ἀφοῦ εἰς ὁποιονδήποτε μέρος τῆς γῆς καὶ ἂν εὑρεθῶ θὰ εἶμαι ὁδοιπόρος; Βάσανα δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιβληθοῦν εἰς ἕνα σῶμα καχεκτικόν. Εἰς τὸ πρῶτον ῥάπισμα θὰ ἐκπνεύσω. Ὁ δὲ θάνατος θὰ ἱκανοποιήσῃ ὅλας τὰς ἐπιθυμίας μου, ἀφοῦ θά με ὁδηγήσῃ εἰς τὸν Θεόν.

Ἐμβρόντητος ὁ Ὕπαρχος ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν λέγει πρὸς τὸν Βασίλειον:

— Ἕως τώρα κανείς ποτε δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐκστομίσῃ ἐνώπιόν μου λόγους τόσον τολμηρούς.

— Ἀλλ' ἴσως (παρετήρησεν ὁ θεσπέσιος Βασίλειος) ἴσως νὰ μὴ ἔτυχές ποτέ σου κανένα Ἐπί-

σκοπον. Ἡμεῖς εἴμεθα πρᾶοι καὶ ταπεινοί, ὄχι μόνον πρὸς τὸν Βασιλέα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν μικρότερον ἄνθρωπον. Ὅταν ὅμως πρόκειται διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν, τότε πῦρ καὶ ξίφος καὶ θηρία αἱμοβόρα, μᾶς εἶναι μᾶλλον ἀπόλαυσις, παρὰ ἀπειλὴ καὶ τρόμος. Ἂς ἀκούσῃ αὐτὰ καὶ ὁ Βασιλεύς.

Ὁ Βασιλεὺς ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὴν ψυχικὴν δύναμιν τοῦ ἀνδρός, καὶ διέταξε νὰ τὸν ἀφήσουν ἐλεύθερον.

***

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ἐμφανίζονται ὡς ἄλλοι προφῆται τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, θεηγόροι ἀπόστολοι τῆς ἀγάπης, φιλόσοφοι τῆς θεολογίας, δημιουργοὶ προσωπικῶν ἀληθειῶν, ποδηγέται τῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς μεγάλους δρόμους της. Μὲ τοιαύτας κατευθύνσεις τὰς ὁποίας ἔλαβε παρ᾽ αὐτῶν ἡ Ἐκκλησία μας ἔγινε σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ψυχὴ τοῦ Γένους μας. Ἡ μεγάλη Ἱστορία της συνεταυτίσθη μὲ τὴν Ἱστορίαν του· Διὰ τοῦτο τὸ Γένος μας εἶναι ὁ μόνος ἐκ τῶν λαῶν ὁ ὁποῖος ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν του Μητέρα.

Ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία! Τί τίτλος συναρπαστικός. Συγκλονίζει τὰ μύχια τῆς ὑπάρξεώς μας· Μῆτερ ἁγία! Καὶ τὰ ῥάκη σου ἀκόμη εἶναι τιμιώτερα ἀπὸ πορφύρας ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Εἰς τὰ στήθη τῶν τέκνων σου εἶσαι ἡ πνοή των. Εἶσαι ὁ λιμὴν τῆς γαλήνης των. Ὁ χρυσοπλοκώτατος πύργος. Εἰς τὴν θλιμμένην σου ἁπλότητα τί μεγαλεῖον! Τὰ τέκνα σου θὰ διηγηθοῦν τὴν Ἱστορίαν σου εἰς τὰ παιδιά των. Θὰ τὴν ἀκούουν μὲ συγκίνησιν ἀνέκφραστον. Καὶ ἡ δίψα τοῦ καλυτέρου θὰ ἐξυπνᾷ εἰς τὴν ψυχήν των. Εἰς τὴν ἀγωνίαν των καὶ εἰς τὴν σύγχυσίν των σὺ θὰ εἶσαι ἡ βεβαιότης των.

***

Νέοι ὅσοι σπουδάζετε, μεταδώσατε κἄτι εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν σπουδάζουν. Σεῖς θὰ διδαχθῆτε πολλὰ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας. Εἴπατε καὶ εἰς αὐτοὺς κἄτι. Σεῖς θὰ συγκινηθῆτε δι᾽ αὐτήν. Τὸν ἐνθουσιασμόν σας μεταδώσατε καὶ εἰς ἐκείνους. Σεῖς εἶσθε ἡ συγκινητικὴ προφητεία τοῦ μέλλοντος. Αἱ ὑποσχέσεις σας πόσος θησαυρός, καὶ αἱ ἐλπίδες σας τί πλοῦτος! Ἡ ζωή σας εἶναι ἕνας ποταμός. Ἡ Ἐκκλησία ἂς εἶναι ἡ κοίτη του. Χωρὶς αὐτὴν ἡ ζωή σας θὰ εἶναι ὡσὰν νερὸ ἀρρύθμιστο, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει κοίτην, καὶ ἐξορμᾷ ὡς χείμαρρος, μὲ θόρυβον, διὰ νὰ συμπαρασύρῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ.

Ὅσοι θὰ μείνουν χωρὶς γαλήνην, χωρὶς ρυθμόν, χωρὶς ἰσορροπίαν, χωρὶς κατεύθυνσιν, θὰ σπαραχθοῦν. Ὅσοι φύγουν ἀπὸ τὴν θέσιν των, ἀπὸ τὸν δρόμον των, ἀπὸ τὸ περιβάλλον των, ἀπὸ τὰ ὅρια τὰ ὁποῖα ἔδωκαν εἰς αὐτοὺς ἡ φύσις, ἡ κοινωνία, ἡ ἠθική, τὸ κράτος, θὰ ὁμοιάσουν πρὸς τὸν λαγωὸν ὁ ὁποῖος ἐξῆλθε νὰ περιπατήσῃ εἰς τὸν ἀγρὸν καθ᾽ ἣν ὥραν ὁ γεωργὸς ἦτο ἐκεῖ καὶ ἔσπειρε. Δὲν εἶχεν ἀκόμη βραδυάσῃ καὶ ἐφονεύθη.

Διὰ νὰ μὴ σπαταλήσῃ τις τὴν ζωήν του, νὰ μὴ ἀπογοητευθῇ, ἀλλὰ νά την ἀγαπήσῃ, νὰ αἰσθανθῇ ἐνθουσιασμὸν δι᾽ αὐτήν, καὶ νὰ κάμῃ τὴν προσήκουσαν χρησιμοποίησίν της, πρέπει νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν ἕνα ρυθμόν, μίαν κατεύθυνσιν, ἕνα σκοπόν. Ἡ ζωή του τότε θὰ γίνῃ ὡραία, ἡ ἐργασία του θὰ ἔχῃ τὴν μεγαλυτέραν ἀπόδοσίν της, ἡ ἐπιτυχία συχνὰ θά τον συνοδεύῃ. Αὐτὸς τότε θὰ ἔχῃ τὴν δύναμιν νὰ δέχηται καὶ νὰ νικᾷ τὴν δυστυχίαν, καὶ νὰ βαδίζῃ μὲ γαλήνην εἰς τὸν μεγάλον προορισμόν του: πρὸς τὴν αἰωνιότητα, πρὸς τὸν Θεόν.

*
* *

Πρὸς αὐτὸν κατευθυνόμεθα διὰ πολλῶν μέσων. Γινόμενοι ἀδελφοὶ πρὸς τὸν πλησίον, κατευθυνόμεθα πρὸς τὸν Πατέρα ὅλων καὶ Δημιουργόν, καὶ συναντώμεθα οἱ πάντες εἰς τὴν ὑπερτάτην ἑνότητα. Στροβιλιζόμενοι εἰς τὴν χοάνην τῆς παροδικότητος, νοσταλγοῦμεν τὴν αἰωνιότητα καὶ πρὸς αὐτὴν κατευθυνόμεθα.

Φανάριον. 30/1/34.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

# Ο ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΙΣ

## Η ΠΑΡΑΜΟΝΗ

Ἐψάλη ὁ πανηγυρικὸς ἑσπερινὸς ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, χοροστατούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν. Μετ᾿ αὐτὸν περὶ ὥραν 15ην ἐγένετο ἡ δεξίωσις ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχῶν. Προσῆλθον οἱ Μητροπολῖται καὶ ἡ Πατριαρχικὴ Αὐλή. Ἐγένετο ὁ ἀσπασμὸς τῆς Δεξιᾶς τῆς Α.Θ. Παναγιότητος. Ἐκ μέρους τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς προσεφώνησε τὴν Α.Θ. Παναγιότητα ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Μητροπολίτης Λαοδικείας Δωρόθεος ὡς ἑξῆς:

Συγκεκινημένοι, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἀπὸ τὴν ἱερότητα τῆς ἡμέρας ταύτης καθ᾿ ἣν προπέμπομεν εἰς τὴν αἰωνιότητα ἓν ἀκόμη προσφιλὲς ἔτος τῆς ζωῆς μας, προσερχόμεθα οἱ ἐφήμεροι πρὸ τοῦ αἰωνοβίου Σου Θρόνου καὶ Σὲ περικυκλοῦμεν ἐν συντριβῇ χαιρετίζοντα τὴν ἠῶ τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητος Κυρίου.

Κλείει ἓν ἔτος ἀκόμη τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, πλημμυρισμένον μὲ τὸν κάματον τῶν πατριαρχικῶν Σου εὐθυνῶν, ὡδηγημένον ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἀκραιφνῶν Σου ὑπὲρ αὐτῆς στοχασμῶν, τετελειωμένον ἐν ἀγαθωσύνῃ Κυρίου, ἠλεημένον παρ᾿ αὐτοῦ κατὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ οἰκτιρμοσύνην καὶ ἀγάπην.

Παναγιώτατε, ὑπὸ τὴν πεπνυμένην Σου ἀρχηγίαν μοχθοῦμεν οὐχὶ ἀσκόπως. Ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν καὶ ἔμπειρον διακυβέρνησίν Σου τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν μέσῳ λαιλάπων κατευθύνεται εἰς λιμένας ἀσφαλεῖς. Ὑπὸ τὴν Πατριαρχείαν Σου πιστεύομεν περισσότερον εἰς τὴν ἄνω-

τέραν ἀποστολήν μας. Ἐνισχυόμεθα εἰς τὴν πίστιν ὅτι ἡ προσπάθεια δὲν εἶναι πρᾶγμα μάταιον, ὅτι ἡ ἀρετὴ δὲν εἶναι λέξις κενή, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ κἄτι τὸ ἀξιόλογον ἐν τῷ κόσμῳ.

Τί ἂν φεύγῃ τὸ ἔτος; Τί ἂν λευκαίνωνται αἱ τρίχες; Ἡ ὑπομονὴ δὲν γηράσκει. Ἡ γνῶσις γίνεται σοφία. Ἡ δεξιὰ χεὶρ γίνεται κυματοθραύστης. Τὸ ἄνθος καρπός. Ἡ ζωὴ κερνᾷ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν λύπην, ἀλλὰ καὶ τὴν χαράν. Τὴν πικρίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱκανοποίησιν. Ἡ Φύσις χύνει ἐπάνω μας τὰς εὐλογίας τῶν τεσσάρων ὡρῶν. Ὁ οὐρανὸς τὸ φέγγος του. Τὸ ἔτος φεύγει. Ὁ σιδηροδρομικὸς εἱρμός, ὁ ὁποῖος ἐκκινεῖ διὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν διαδρομήν του, δὲν μᾶς ἀποσπᾷ μόνον προσφιλεῖς ὑπάρξεις, ἀλλ᾽ ἀφήνει ν᾽ ἀποβιβάζωνται ἄλλα προσφιλῆ πρόσωπα εἰς τὸν σταθμόν.

Παναγιώτατε, τὴν στιγμὴν αὐτὴν καθ᾽ ἣν μαζί Σου καταβαίνομεν εἰς τὸν σταθμὸν αὐτὸν τοῦ χρόνου ὁ ὁποῖος ἀένναα τρέχει, διὰ νὰ ἀλλάξωμεν εἱρμόν, τὴν στιγμὴν καθ᾽ ἣν ἡ Πατριαρχική Σου Δεξιὰ θὰ εὐλογήσῃ καὶ εὐτυχεῖς καὶ δυστυχεῖς, καὶ νέους καὶ γέροντας, καὶ ραθύμους καὶ φιλοπόνους, εὐλόγησον καὶ τὴν εὐσταλῆ Πατριαρχικήν Σου Αὐλήν, κλίνουσάν Σοι γόνυ ἀφοσιώσεως καὶ σεβασμοῦ καὶ θαυμασμοῦ, καὶ ἐν συγκινήσει Σοι προσφωνοῦσαν προσρήσεις ἐνθέρμων εὐχῶν. Εἴη Σοι τὸ νέον ἔτος αἴσιον, ὑγιεινὸν καὶ εὔδαιμον.

Ἡ Λ. Θ. Παναγιότης ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειάν Της πρὸς τὴν Πατριαρχικὴν Αὐλήν, τὸν ἔπαινόν Της διὰ τὴν πρὸς τὸ καθῆκον ἀκραιφνῆ ἀφοσίωσιν καὶ τὰς Πατριαρχικάς Της εὐλογίας.

## Η ΤΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΗΤΤΑΣ

Περὶ ὥραν 18ην ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχῶν ἐγένετο ἡ νενομισμένη τελετὴ καὶ διανομὴ τῆς Πήττας, τῇ συμμετοχῇ τῶν Κληρικῶν καὶ Λαϊκῶν ὑπαλλήλων τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς. Ἐπηκολούθησε Πα-

τριαρχικὸν Δεῖπνον, εἰς ὃ παρεκάθησαν πάντες οἱ Κληρικοὶ τῶν Πατριαρχείων.

## Η ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

Ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Συνοδικῇ χοροστασίᾳ τὴν λειτουργίαν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐτέλεσεν ὁ Μέγας Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος. Ἀκολούθως ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέχθη ἐν τῇ Αἰθούσῃ τῶν Πατριαρχῶν τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας, τὴν Πατριαρχικὴν Αὐλήν, τοὺς Ὀφφικιάλους τῆς Ἐκκλησίας καὶ πλείστους ἐγκρίτους ὁμογενεῖς. Ἀπὸ μέρους τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου προσεφώνησε τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἡρακλείας Βενιαμὶν ὡς ἑξῆς:

***Παναγιώτατε,***

Ἐσήμαινε καὶ ἡ τελευταία δωδεκάτη τοῦ 1933 καὶ ὁ κόσμος ἅπας ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξεγερθείς, ἐν φωναῖς ἀλαλαγμῶν, γοργῶς καὶ οὐ σχολαίῳ ποδί, σπεύδει νὰ προπέμψῃ τοῦτο εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ κατοικίαν, τὸν χῶρον τοῦ πεπερασμένου, ἑτοιμασθεὶς καὶ διὰ τὴν ὑποδοχὴν τοῦ νέου ἔτους, ἐνθουσιωδῶς καὶ ἐν ἀγαλλιάσει ᾄδων: «Ἐπιφάνηθι, Κύριε ὁ Θεός, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς ἐκ τῶν θλίψεων».

Τὸ ἐκπνεῦσαν ἔτος, διανύσαν τὴν ἀσταθῆ καὶ ἀνώμαλον αὐτοῦ πορείαν, ὡς ἄλλος τις ἀπαθὴς διαβάτης, μετὰ στωϊκῆς ἀμεριμνησίας καὶ ἀταραξίας, παρῆλθεν ἀδιάφορον δι᾿ ὅ,τι καλὸν ἢ κακὸν ἀφῆκεν, ἐγκαταλείπων εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἐργώδη καὶ ἀπειρόκαλον σκέψιν νὰ φιλοσοφῇ διὰ τὰ θυμήρη ἢ λυπηρὰ ἔργα τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ. Καὶ λοιπὸν ἐκυλίσθη ὡς πεπερασμένον εἰς τὸ χάος τοῦ ἀπείρου, ἵνα καταλάβῃ τὴν προσήκουσαν θέσιν εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν αἰώνων, κρινόμενον ὑπὸ τῆς Ἱστορίας οἷον ἀπέβη διὰ τὰ πεπραγμένα τοῦ ἀνθρώπου. Παρῆλθε λοιπὸν ἤδη.

Τῇ δὲ ὥρᾳ ταύτῃ ἂς ὑποδεχθῶμεν ἄκακοι καὶ αἰσιοδοξοῦντες τὸ ὑπὸ τὸν πέπλον χρυσῶν

νεφῶν ἀνατέλλον νέον ἔτος, καὶ μετὰ χαρᾶς χαιρετίσωμεν τὴν ἐν αὐτῷ προσδοκωμένην φωτοβόλον καὶ ὡραίαν αὐγὴν ἐλπίδων καὶ πόθων, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἢ μὴ αὐτῶν, μηδὲ ἀπελπίζοντες ἂν ἡ ἀνατολὴ αὐτοῦ δὲν κατορθώσῃ νὰ διαλύσῃ τὰ μαῦρα νέφη τῶν δεινοπαθημάτων τῆς ἀνθρωπότητος. Διότι εἶνε βέβαιον ὅτι ἡ ἐπικαθήσασα ὁμίχλη τῆς κρίσεως ὁλονὲν πυκνοῦται καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα δὲν εὐδιάζει, τοὐναντίον στυγνάζει, παρ᾽ ὅσον εὔχονται καὶ κοπιῶσιν οἱ ἡγέται τῶν λαῶν. Τὸ κακὸν δὲν ὠλιγόστευσεν, εἶνε μία περίοδος δυστυχίας, φαίνεται, συνεχὴς καὶ ἡ μεταστροφὴ αὐτῆς βραδύνει. Ἡ ὁμαλότης τῶν βιωτικῶν συνθηκῶν εὐκόλως δὲν ἀποκαθίσταται, ὥστε νὰ λύσῃ τὰς ὀδύνας τῆς βιοπάλης, καὶ ἄγνωστον πῶς καὶ πότε θὰ ἐπανέλθῃ ἡ ἰσορροπία τῆς κινητηρίου μηχανῆς ἐν τῇ οἰκονομικῇ ζωῇ τοῦ κόσμου.

Παρ᾽ ὅλα ταῦτα ὅμως διὰ τὸ ἐκπνεῦσαν ἔτος τὸ ὑπὸ πολλῶν ἀδικούμενον, ὅσον καὶ ἂν θεωρηθῇ ἀντίξοον, διότι ἐσκόρπισε νέφη δυστυχίας καὶ ἐφυγάδευσε τὴν ψυχικὴν γαλήνην πολλῶν, δὲν εἶναι δίκαιον καὶ νὰ μεμψιμοιρῶμεν πολύ. Ἀπέβη καὶ τοῦτο κατὰ πολὺ καὶ ἐν πολλοῖς αἴσιον. Διότι ἐκληροδότησε, μεταξὺ ἄλλων ἀγαθῶν, καὶ ἕνα εὐγενῆ ἀγῶνα τῶν μεγάλων ἡγετῶν τῶν λαῶν ὑπὲρ τῆς ἑδραιώσεως τῆς εἰρήνης, ἥτις φαίνεται πλέον ὅτι σελαγίζει ἄνωθεν ἡμῶν ὡς κατ᾽ ἐξοχὴν οὐράνιον δῶρον καὶ μέλλει νὰ προσγειωθῇ, ὅπως ὑποχωρήσῃ πᾶσα ταλαιπωρία τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ ὁ ἄνθρωπος ἴδῃ πάντα ὅσα ποθεῖ καὶ εὔχεται εἰς ἑαυτόν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία, Παναγιώτατε, εἶδε καὶ ἐγνώρισε τὴν οὐράνιον αὐτοῦ εὐλογίαν. Καὶ τὸ ἔτος τοῦτο τῆς Σῆς εὐκλεοῦς Πατριαρχείας δὲν διέρρευσεν εἰκῇ καὶ ματαίως· πάντα ὅσα ἐπήγαγεν εἶνε ἱκανὰ καὶ μεγάλα παρ᾽ ὅ,τι προσεδοκῶμεν. Δὲν ὀνοματίζω αὐτά· ἀφ᾽ ἑαυτῶν μόνα

φωνὴν ἀφιᾶσι καὶ διακηρύσσουσι τὴν ἁγίαν σκοπιμότητα αὐτῶν ἐν τοῖς γενομένοις. Ἀλλὰ καὶ δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀναφέρω τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν, τὸ ἐμφανιζόμενον μὲ τὴν μεγαλειώδη καὶ ὑπερήφανον αὐτοῦ παράστασιν τῆς εὐεργεσίας, ἐκληροδότησε τὸ ἐκπνεῦσαν ἔτος σαφὲς πλέον καὶ θετικὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ γνωστὸν κληροδότημα τοῦ μεγάλου καὶ εὐγενοῦς ἀνδρός, τοῦ ἐπιφανοῦς καὶ φιλομούσου Ἀνδρέου Λαμπαδαρίδου, οὗ ἡ μνήμη αἰωνία, καὶ σήμερον ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ὡς κληροδόχος τοῦ εὐσεβοῦς αὐτῆς τέκνου ἔρχεται μὲ μίαν ἁγίαν κατεύθυνσιν καὶ σκόπιμον διαχείρισιν νὰ ἀνακουφίσῃ τὰς ἐκπαιδευτικὰς ἀνάγκας τῆς ὁμογενείας ἀφ᾿ ἑνός, καὶ ἀφ᾿ ἑτέρου νὰ καταπραΰνῃ τὴν ψυχικὴν ὀδύνην τῶν ἐν ταῖς σχολαῖς κοπιώντων καὶ μοχθούντων διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων ἡμῶν. Καὶ οὕτω τὸ πρὸ πολλοῦ διαβοηθὲν κληροδότημα καὶ ἐμβαλὸν ἐνίους εἰς τὴν ὀλιγοπιστίαν τοῦ ἀπιστεύτου, χθὲς ἠρέμα καὶ ἀθορύβως ἐξετελεῖτο ἐνώπιον τῶν ἐκτελεστῶν αὐτοῦ.

Καὶ ἅπαντα δὲ τὰ συντελεσθέντα ταῦτα τῆς Ἐκκλησίας ἔργα λίαν εὐαρέστως τοὺς πάντας διέθηκαν καὶ συνεκίνησαν. Ἡ Ἱεραρχία, ἀφωσιωμένη τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι καὶ μετὰ ζήλου συνεργαζομένη μετ᾿ αὐτῆς ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς Ἐκκλησίας, χαίρει καὶ ἱκανοποιεῖται ἐπὶ τοῖς ἐπιτευχθεῖσι πᾶσιν, ἡ δὲ ὁμογένεια ἅπασα ἀγάλλεται καὶ ἐμψυχοῦται βλέπουσα καὶ ἐνωτιζομένη τὰ μεγάλα ἔργα τῆς Ἐκκλησίας καὶ εὐλαβῶς ὑποκλίνεται πρὸ τῆς αἴγλης Αὐτῆς.

Οὕτω λογιζόμενοι καὶ εἰς Θεὸν πεποιθότες παριστάμεθά Σοι, Παναγιώτατε, ταύτην τὴν στιγμήν, ἀγαλλόμενοι τῇ καρδίᾳ καὶ ἀνεπτερωμένην τὴν ψυχὴν ἔχοντες πρὸς τὴν αἰσιοδοξίαν, ὑποβάλλομεν εὐλαβῶς οἱ πάντες ἥ τε Ἱεραρχία καὶ ἡ ὁμογένεια τὰ ἐγκάρδια ἡμῶν συγχαρητήρια ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ νέου ἔτους, θερμῶς καὶ ὁλο-

ψύχως εὐχόμενοι τῷ ἀγαθοδότῃ Θεῷ τῷ καιροὺς καὶ χρόνους ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ θεμένῳ καὶ ἐν τῇ χειρὶ Αὐτοῦ τοὺς κλήρους τῶν ἀνθρώπων ἔχοντι, τῷ εἰδότι ἑκάστῳ τὰ αἰτήματα καὶ κρίνοντι τὰς ἡλικίας καὶ τοὺς πόθους καὶ εἰκάζοντι τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ μέλλοντα, ὅπως ἐξαποστείλῃ τοῦτο αἴσιον τοῖς πᾶσιν εἰς τὴν εὐόδωσιν τῶν ἔργων ἑκάστου, εἰς ἀναψυχὴν ἀπὸ πάσης κακοπραγίας, εἰς ἀπέλασιν πάσης ἐναντιότητος, καταρδεύσῃ τὸν κόσμον τῷ πακτωλῷ τῆς εὐτυχίας καὶ ἀναδείξηται χρηστὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐφετῶν καὶ καταθυμίων ἑκάστου.

Παναγιώτατε· Εἰς τὰς ὑπὲρ τοῦ κόσμου εὐχὰς ἡμῶν ἂς ἑνώσωμεν καὶ τὰς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἣν τόσον ἀγαπᾶς, αὐτοθυσιαζόμενος εἰς τὸ καθῆκον τῆς ἀφοσιώσεως, τῆς ἐπιστασίας καὶ περιφρουρήσεως τῶν συμφερόντων αὐτῆς, καὶ παρακαλέσωμεν πάντες ὁμοῦ ἐν ἑνὶ στόματι τὸν Ἅγιον Θεὸν ὅπως ἐπευλογῶν τὸν στέφανον τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητος Αὐτοῦ ἐξαπολύῃ πάντοτε ἀνέμους εὐκράτους καὶ ἐπωφελεῖς διὰ τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα τοῦτο οὐριοδρομῇ εἰς τὸ πέλαγος τῆς ζωτικότητος καὶ διαλύῃ τὰ σκιερὰ νέφη τῶν ἀντιξόων περιστάσεων, ὥστε Σύ, Παναγιώτατε, ὡς ἀνύστακτος πηδαλιοῦχος ἀσφαλῶς μετὰ τῶν θερμουργῶν Σου ἀρετῶν νὰ καθοδηγῇς τοῦτο εἰς λιμένα ἀγαθὸν καὶ σωτήριον. Δώη Σοι ὁ Θεός, Παναγιώτατε, δύναμιν καὶ ὑγείαν καὶ κρατύνοι τὴν τετιμημένην Σου Πατριαρχείαν εἰς δόξαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀγαλλίασιν τοῦ πληρώματος αὐτῆς, ἡμῖν δὲ πᾶσι χαρίσῃ εἰρήνην καὶ ἀγάπην, ἵνα ἀπολαύωμεν τῶν αἰτημάτων ὡς ἀποδίδωσι καὶ ἐπάγει ἐν ἀληθινῇ κρίσει ὁ Κύριος».

Πρὸς ταῦτα ἡ Α. Θ. Παναγιότης εἶπε τὰ ἀκόλουθα:

***Σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,***

Εὐχαριστοῦμεν πᾶσιν ὑμῖν ἀπὸ βάθους ψυχῆς διὰ τοὺς ἀδελφικοὺς λόγους ὑμῶν, τὰ ἀδελφικὰ

ὑμῶν αἰσθήματα καὶ τὰς ἐγκαρδίους ὑμῶν εὐχάς, τὰς ὁποίας ἐπὶ τῇ ἐκπνεύσει τοῦ παλαιοῦ καὶ τῇ εἰσόδῳ τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητος Κυρίου ἀδελφικῶς ἐκφράζετε ἡμῖν, μετὰ τόσης θερμότητος καὶ ἀγάπης.

Ὄντως παρὰ τὴν κρατήσασαν κρίσιν κατὰ τὸ ἐκπνεῦσαν ἔτος, ἣν μετὰ τόσης ζωηρότητος περιέγραψεν ἡ Αὐτοῦ Ἱερότης ὁ Γέρων Μητροπολίτης Ἡρακλείας κ. Βενιαμίν, καὶ ἡ ὁποία παρὰ τὰ πολλὰ δεινὰ αὐτῆς εἶναι ἐξόχως διδακτική, διότι διδάσκει τὴν ἀνθρωπότητα ὅτι μακρὰν τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, τῆς συνεργασίας, τῆς συνεννοήσεως καὶ τῆς ἀλληλεγγύης, μακρὰν δηλαδὴ τῆς ἰδέας ὅτι ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μίαν οἰκογένειαν, ἕκαστον μέλος τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ζήσῃ καὶ εὐτυχήσῃ ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας, δι᾿ οὐδένα δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀληθὴς καὶ παραμόνιμος εὐδαιμονία, παρά, λέγομεν, τὴν κρατήσασαν κρίσιν, καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ κόσμου καὶ κατὰ τὸ ἐκπνεῦσαν ἔτος τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Θεοῦ, τῇ ἀγάπῃ πάντων ὑμῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, πρὸς τὰ ἅγια αὐτῆς συμφέροντα, καὶ διὰ τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας σπουδαῖα ζητήματα, ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικά, τοῦ Θρόνου καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, κατηυθύνθησαν. Ἐπὶ τούτῳ εἴη εὐλογημένον τὸ Ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Ἐκφράζοντες δὲ καὶ ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ πᾶσιν ὑμῖν θερμὰς εὐχαριστίας διὰ τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας πόνους ὑμῶν, εὐχόμεθα ὑμῖν, τῷ πληρώματι τῆς Ἐκκλησίας, τοῖς κυβερνήταις ἡμῶν καὶ ὁλοκλήρῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει τὸν νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος Κυρίου πλήρη ὑγείας καὶ κατ᾿ ἄμφω εὐτυχίας, διὰ τῆς λήξεως τῶν δεινῶν καὶ τῆς ἀνορθώσεως τῆς ἀνθρωπότητος, κατισχύοντος τοῦ πνεύματος τῆς εἰρήνης καὶ συναδελφώσεως πάντων.

## ΠΡΟΣΡΗΣΕΙΣ ΕΝ ΤΗι ΑΓΙΑι ΚΑΙ ΙΕΡΑι ΣΥΝΟΔΩι

Κατὰ τὴν πρώτην Συνοδικὴν Συνεδρίαν μετὰ τὰς διαγενομένας Ἑορτὰς (11 τρέχοντος) ἀντηλλάγησαν ἐπὶ τῇ ἐπαναλήψει τῶν Συνοδικῶν ἐργασιῶν ἐγκάρδιοι προσρήσεις καὶ εὐχαὶ μεταξὺ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἁγίων Συνοδικῶν.

# ΑΙ ΕΟΡΤΑΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΕΙΣΑΙ ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΠΡΟΣΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΧΑΙ.ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἀριθμ. πρωτ. 2883.

*ΦΩΤΙΩι τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ.*

*ΜΕΛΕΤΙΟΣ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς, ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χρισῷ τεχθέντι.*

Ἀσθμαίνοντες διανύομεν τὴν τρίβον τῆς ζωῆς, βαρὺ μὲν φορτίον ἐπὶ τῶν ὤμων βαστάζοντες, διὰ νυκτὸς δὲ ὁμιχλώδους τὴν πορείαν ποιούμενοι. Καὶ ἐφαρμόζεται καὶ ἐφ' ἡμῶν ὅσα τὰ περὶ αὐτὸν σκοπῶν ἔγραφεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος: «Φροντίδων ἐπιπλοκαί, πραγμάτων ἐπιδρομαί, τὰ τῶν φίλων ἄπιστα, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀποίμαντα, ἔρρει τὰ καλά, γυμνὰ τὰ κακά, ὁ πλοῦς ἐν νυκτί, πυρσὸς οὐδαμοῦ, Χριστὸς καθεύδει».

Παρατείνεται μὲν γὰρ ἡ δοκιμασία τῆς ἐν Ρωσσίᾳ Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἐντείνεται δὲ ἡ συνέχουσα τὸν κόσμον ἀγωνία διὰ τὰς στερήσεις τοῦ παρόντος καὶ διὰ τοὺς φόβους τοῦ μέλλοντος, ἀκώλυτον δὲ φέρεται πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν τὸ πνεῦμα τῆς ἀνατροπῆς καὶ ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διακηρύσσει ἐν καυχήσει: «Ἀφελῶ ὅρια ἐθνῶν καὶ σείσω πόλεις κατοικουμένας καὶ τὴν Οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν» (Ἡσ. 10. 14).

Ἀλλ' ὁ Δεσπότης Κύριος Σαβαὼθ συνταράσσει ἤδη τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐχθροῦ καὶ καταρρίπτει τὰς ὕβρεις αὐτοῦ ἀποστέλλων «ράβδον ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί». Ἡ ἀνθρωπότης, ἀκολουθήσασα ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων,

ψευδῆ εὐτυχίαν ἐπαγγελλομένων, στρέφει νῦν εἴπερ ποτὲ τὸ βλέμμα αὐτῆς μετ' ἐλπίδος πρὸς τὴν Βηθλεὲμ καὶ παρηγορεῖται βλέπουσα φωτίζοντα τὸν ἀστέρα, ὅν ἀπώλεσεν ἐν τῇ ὁμίχλῃ τῶν παθῶν καὶ πληροῦται χαρᾶς ἐνωτιζομένη τὸν ὕμνον τὸν ἀγγελικὸν «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Τοιαύτην ἑορτάζοντες ἑορτὴν οὐκ ἔτι μνημονεύομεν τῶν πόνων τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ βάρους τῶν φορτίων, ὅτι ἡ καρδία πεπλήρωται χαρᾶς καὶ εἰρήνης. Διὰ τοῦτο καὶ περιχαρεῖς προσαγορεύομεν ἐν Χῷ τεχθέντι τὴν Ὑμετέραν περιπόθητον Παναγιότητα καὶ τὸν ἅγιον ἀσπασμὸν Αὐτῇ τε καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ Αὐτῆς ἐν εὐφροσύνῃ ἀποδίδομεν, ἐγκάρδιον ἅμα προστιθέμενοι εὐχὴν ὅπως ὁ Δοτὴρ τῶν ἀγαθῶν δῴη τῇ ὅλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ὅλῃ ἀνθρωπότητι τὸν ἀνατέλλοντα νέον ἐνιαυτὸν τῆς χρηστότητος καὶ ἀγαθωσύνης πεπληρωμένον εἰς δόξαν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Ἑορτῇ Χριστουγέννων 1933.
Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

***Τηλεγράφημα***

Δαμασκός, 26/12/33.
Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Φώτιον.

Κωνσταντινούπολιν-Φανάριον.

Περιπτυσσόμενοι ἀδελφικῶς ἀπονέμομεν Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι θερμὰ ἑόρτια συγχαρητήρια.

Πατριάρχης Ἀλέξανδρος.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

***Τηλεγράφημα***

Ἱερουσαλήμ, 1/1/934.
Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Φώτιον.

Φανάριον Σταμπούλ.

Ἐπὶ νέῳ ἐνιαυτῷ συγχαίρων ἐγκαρδίως εὔχομαι μακρότητα ἡμερῶν ἐπ' ἀγαθῷ Ἐκκλησίας.

Τοποτηρητὴς
Μητροπολίτης Κελλαδίων.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Χριστούγεννα 1933.

*Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, Κύριε Φώτιε, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἀδελφικῶς κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.*

Ὑποδεχόμενοι τὸν ἐν φάτνῃ γεννηθέντα Υἱὸν Θεοῦ, τὸν δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντα ἵνα ἡμᾶς τῇ Αὐτοῦ πτωχείᾳ πλουτίσῃ, σπεύδομεν, μετὰ τῶν ἐν Βηθλεὲμ ἀγραυλούντων ποιμένων, ἵνα ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ἐγκαρδίως συγχαρῶμεν τῇ Ὑμετέρᾳ λίαν ἡμῖν ἀγαπητῇ Παναγιότητι ἐπὶ ταῖς χαρμοσύνοις ταύταις ἡμέραις τῆς τῶν Χριστουγέννων ἑορτῆς καὶ τοῦ ἐπερχομένου νέου ἔτους.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ προσαγορεύοντες Ὑμᾶς διὰ τοῦ χριστιανικοῦ χαιρετισμοῦ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΓΕΝΝΑΤΑΙ

εὐχόμεθα ἵνα ὁ ἐπὶ γῆς Χριστὸς χαρίσηται Ὑμῖν κατὰ τὸ ἐπερχόμενον νέον ἔτος ἄκραν ὑγείαν καὶ γαλήνην ψυχῆς, κραταιώσῃ δὲ τάς τε σωματικὰς καὶ πνευματικὰς Ὑμῶν δυνάμεις ἐν τῇ καλῇ ποιμαντορίᾳ τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἁγίας ἀδελφῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ αὖθις κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ διατελοῦμεν μετὰ πολλῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἐν Βελιγραδίῳ, Χριστούγεννα τοῦ 1933 ἔτους.
Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† ὁ Βελιγραδίου Βαρνάβας.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

*Παναγιώτατε Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα Κύριε Φώτιε,*

«Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται καὶ τέξεται υἱὸν καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ». Πεπλήρωται ἡ προφητεία. Ἐτέχθη ὄντως ὁ Ἐμμανουήλ, ἐτέχθη ἡμῖν Σωτὴρ «ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος ἐν πόλει Δαυΐδ» ἐν Βηθλεὲμ τῇ ἁγίᾳ. Οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτοῦ αἰνοῦσι τὸν Θεὸν ᾄδοντες: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», ποιμένες ἀγραυλοῦντες, ὑπ' ἀγγέλου εὐαγγελισθέντες τὴν μεγάλην χαράν, σπεύδουσι πρὸς τὸ κείμενον ἐν φάτνῃ βρέφος καὶ ἰδόντες ὑποστρέφουσι, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεόν, ἀστὴρ μηνύει τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτοῦ καὶ μάγοι ἀπ' ἀνατολῶν,

ὑπὸ τοῦ ἀστέρος προαγόμενοι, ἔρχονται εἰς Βηθλεὲμ καὶ προσκυνήσαντες αὐτῷ προσφέρουσιν αὐτῷ χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν.

Ἡ οἰκουμένη πᾶσα σκιρτᾷ καὶ ἀγάλλεται, ὅτι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ. Τῆς δὲ παγκοίνου ταύτης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως μετέχοντες καὶ ἡμεῖς, πρόθυμοι φερόμεθα νοερῶς πρὸς τοὺς σεπτοὺς Προεστῶτας τῶν Ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, περιπτυσσόμενοι αὐτοὺς καὶ συγχαρησόμενοι καὶ συνεφρανθησόμενοι αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς περὶ ἡμᾶς θαυμασίοις τοῦ Θεοῦ, πρόθυμοι πρὸς Ὑμᾶς τὰ γράμματα ἡμῶν ταῦτα διαπέμπομεν, ἑρμηνεῖς τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν καὶ εὐχῶν, εὐχῶν ἐγκαρδίων καὶ εἰλικρινῶν ὑπὲρ Ὑμῶν τε καὶ τῆς ἐγκεχειρισμένης Ὑμῖν ἄνωθεν Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, δι' ὧν θερμῶς καὶ λιπαρῶς ἱκετεύομεν τὸν Τεχθέντα Σωτῆρα βραβεύειν μὲν τῇ Μεγάλῃ καὶ Πρωτοθρόνῳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πᾶσαν εὐστάθειαν καὶ ἀκμήν, πᾶσαν πλάτυνσιν καὶ στηριγμόν, χαρίζεσθαι δὲ τῇ Ὑμετέρᾳ γερασμίᾳ Παναγιότητι ὅσα ἐφετά, ὅσα σωτήρια, διδόντα ἅμα τῇ τε Ἐκκλησίᾳ Αὐτῆς καὶ Αὐτῇ τὸν ἐπανατέλλοντα νέον ἐνιαυτὸν τῆς χάριτος ἔμπλεων οὐρανίων εὐλογιῶν σὺν ὅ,τι πλείστοις ὁμοίοις μετ' αὐτόν.

Ταῦτα εὐχόμεθα υἱϊκῷ τε καὶ ἀδελφικῷ καθήκοντι ἐξ ὀνόματος τῆς ἐν θλίψει εὑρισκομένης καὶ ἀπωρφανισμένης Προέδρου καὶ δεινῶς δοκιμαζομένης ἐμπεριστάτου ἡμῶν Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἧς ἡ ὀρφανία παρατείνεται, τῆς ἐκλογῆς διαδόχου τοῦ ἀειμνήστου ἡμῶν Ἀρχιεπισκόπου ἐπ' ἀόριστον ἀναβληθείσης, κοινῇ καὶ ὁμοφώνῳ γνώμῃ τῶν Ἁγίων Συνοδικῶν τῆς Αὐτοκεφάλου ἡμῶν Ἐκκλησίας, τῶν τε ἐν ἐξορίᾳ καὶ ἐν τῇ νήσῳ διατελούντων.

Ἔχοντες δὲ διὰ βεβαίας τῆς ἐλπίδος ὅτι μετὰ τῶν περὶ Ὑμᾶς Ἁγίων καὶ Σεβασμίων Ἀδελφῶν θερμοτάτην θὰ ἀναπέμψητε τὴν εὐχὴν τῷ ἐν σπηλαίῳ τεχθέντι Σωτῆρι, ὅπως ἐπιτιμήσας τοῖς ἀνέμοις κατασιγάσῃ τὴν καταιγίδα, χαριζόμενος τῇ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ Κύπρου τὴν εἰρήνην Αὐτοῦ, περιπτυσσόμενοι δ' Αὐτὴν καὶ ἀσπαζόμενοι ἐν Χριστῷ Γεννηθέντι διατελοῦμεν

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Παναγιότητος
ἐλάχιστος καὶ ἀγαπητὸς καὶ ὅλος πρόθυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
Ὁ Τοποτηρητὴς
† Ὁ Πάφου Λεόντιος

Ἀρχιεπισκοπὴ Κύπρου.
τῇ 22 Δεκεμβρίου 1933.

*Τῷ Παναγιωτάτῳ Θειοτάτῳ τε καὶ Σοφωτάτῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, Κυρίῳ μοι Κυρίῳ Φωτίῳ, πανσέπτῳ Πατρὶ καὶ Δεσπότῃ.*

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον-Κωνσταντινούπολιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

***Τηλεγράφημα.***

᾿Αθῆναι, 25/12/933.
Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Φώτιον.

Φανάριον-Σταμπούλ.

῾Εόρτιον ἀπευθύνοντες χαιρετισμὸν ἐπικαλούμεθα εὐχὰς ῾Υμετέρας Παναγιότητος ἐπὶ ᾿Εκκλησίαν ῾Ελλάδος.

᾿Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος.

***Γράμμα.***

᾿Αριθμ. Πρωτ. 1999

*Παναγιώτατε καὶ Θειότατε ᾿Αρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ σεβασμιώτατε καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, Κύριε ΦΩΤΙΕ, τὴν ῾Υμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.*

Ποθεινὴν παρέχουσιν ἡμῖν εὐκαιρίαν πνευματικῆς κοινωνίας πρὸς τὴν ῾Υμετέραν Παναγιότητα αἱ προκείμεναι ἅγιαι ἑορταὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σωτῆρος, καθ᾿ ἃς ἡ καθόλου ᾿Εκκλησία τοῦ Χριστοῦ συναγάλλεται καὶ συμπανηγυρίζει, καὶ καθ᾿ ἃς ἔθος ἐκράτησεν ἵνα κοινωνῶσι πρὸς ἀλλήλας αἱ ἐπὶ μέρους ᾿Εκκλησίαι διὰ τῶν προϊσταμένων αὐτῶν. Τῷ ἔθει τούτῳ στοιχοῦντες καὶ ἡμεῖς διὰ τῶν ἀδελφικῶν ἡμῶν τούτων γραμμάτων προσκομίζομεν ἑόρτιον χαιρετισμὸν τῆς ᾿Εκκλησίας τῆς ῾Ελλάδος τῇ ῾Υμετέρᾳ Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν χορείᾳ τῶν ῾Ιερωτάτων ῾Ιεραρχῶν καὶ προσαγορεύομεν Αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ ἀπείρῳ καὶ τιμῇ. Δεόμεθα δὲ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Σωτῆρος ὅπως χαρίζηται τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ᾿Εκκλησίᾳ εἰρηναίαν κατάστασιν, προάγουσαν ἀπερισπάστως τὸ πνευματικὸν αὐτῆς ἔργον ἔν τε τῷ πεπιστευμένῳ αὐτῇ ποιμνίῳ καὶ τῇ καθόλου ᾿Ορθοδόξῳ ᾿Εκκλησίᾳ.

Αἱ κατὰ μέρος ᾿Εκκλησίαι ἀτενίζουσι πρὸς τὴν προκαθημένην Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ᾿Εκκλησίαν μετ᾿ ἐξαιρετικοῦ σεβασμοῦ, ἀναγνωρίζουσαι τὸ μέγιστον αὐτῆς κῦρος ὅπερ Κανόνες Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ παράδοσις αἰώνων καὶ ἔνδοξον ἱστορικὸν παρελθὸν προσεπόρισαν αὐτῇ, καὶ ὅπερ οὐδεμία ἐξωτερικὴ μεταβολὴ δυνήσεται μειῶσαι ἢ ἀλλοιῶσαι, ἅτε συνδεδεμένον ὂν πρὸς αὐτὴν τὴν σεπτὴν ᾿Ορθοδοξίαν ἐφ᾿ ᾗ πάντες οἱ

εἰς αὐτὴν ἀνήκοντες δικαίως ἐγκαυχώμεθα. Τοῦ πνευματικοῦ δὲ τούτου κύρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀπόλυτον ἔχει ἀνάγκην ἡ καθόλου Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, πρὸς συνοχὴν αὐτῆς καὶ ἑνότητα, ὅθεν καὶ ὑπὸ πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν δέον ἵνα περιφρουρῆται τοῦτο καὶ ἀσφαλίζηται.

Ἀλλὰ χαίρομεν ὅτι ἡ Ὑμετέρα θεοτίμητος Παναγιότης, ἐν θαυμαστῇ συνέσει διοικοῦσα τὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ ἀσφαλίζει καὶ προάγει τὴν ὑπέροχον αὐτῆς θέσιν, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς καθόλου Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τούτοις δεόμενοι τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ὅπως ἐμβάλῃ μὲν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην, ἐπιδαψιλεύσῃ δὲ αὐτοῖς τὴν τοῦ οὐρανίου Πατρὸς εὐδοκίαν, καὶ κατασπαζόμενοι αὖθις Ὑμᾶς, διατελοῦμεν.

Ἀθήνησιν,

κ' Δεκεμβρίου αϡλγ'

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
† Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Τῇ 21ῃ Δεκεμβρίου 1933.

*Παναγιώτατε Δέσποτα, ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,*

Θερμῶς παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ὅπως δεχθῇ τὸν ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις καὶ τῷ νέῳ ἔτει ἀδελφικὸν ἐν Χριστῷ χαιρετισμόν.

Ἐδίψα ποτὲ ὁ κόσμος τὴν ἐπὶ γῆς ἔλευσιν τοῦ ζῶντος Θεοῦ καὶ ἀπ' Αὐτοῦ μόνον περιέμενε παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν ἐν τῇ τοῦ κλαυθμῶνος ταύτῃ κοιλάδι.

Ὁ Κύριος εἰσήκουσε τῶν ἐνδομύχων ἀναστεναγμῶν καὶ οἰμωγῶν τῶν ὑπ' Αὐτοῦ δημιουργηθέντων λογικῶν ὄντων καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν (Ἑβρ. Α'. 1) ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν Αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ Γυναικὸς (Γαλ. Δ'. 4). Ὁ Μονογενὴς δὲ υἱὸς ἐνέβαλεν εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ (Ψαλμ. 97, 2), καὶ τὸ ἀναγεννηθὲν ἀνθρώπινον γένος ἐνεδύθη ψυχὴν ζῶσαν μετὰ τῶν ἁγίων αὐτῆς ἰδεωδῶν, τῆς ἀληθείας, τοῦ καλοῦ καὶ τῆς φιλαδελφείας. Ἐπὶ τῆς γῆς ἱδρύθη Βασι-

λεία τοῦ Θεοῦ ἐν δικαιοσύνῃ καὶ εἰρήνῃ καὶ χαρᾷ ἐν Πνεύματι ἁγίῳ (Ρωμ. ΙΔ΄. 17).

Ἀλλ' ὁ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἐχθρὸς ἔσπειρεν ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου τοῦ ἀγροῦ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν τὰ ζιζάνια αὐτοῦ (Ματθ. ΙΓ' 25) ἅτινα ἐνισχυθέντα καὶ ἀναβλαστήσαντα μέχρι τοσούτου κατέπνιξαν τὸν καθαρὸν σῖτον, ὥστε ἡ σύγχρονος ἡμῶν ἀνθρωπότης εἶναι ἑτοίμη νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἁγίαν Πίστιν διὰ τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ποικιλομόρφου προόδου.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπομακρύνεται ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Θεοῦ, λησμονεῖ τὸν Δημιουργὸν καὶ Προνοητὴν αὐτῆς, ἀποπνίγει ἐν ἑαυτῇ τὴν χριστιανικὴν ψυχήν, ἐμπαίζει τὰ ἅγια ἰδεώδη καὶ ἐμπτύει τὰς καλυτέρας καὶ εὐεργετικὰς αὐτῆς παραδόσεις.

Παρὰ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι δὲν κατέστησαν εὐτυχέστεροι, διότι ὁ τριγμὸς τῶν ὀδόντων καὶ αἱ βαρεῖαι ἀραὶ τῶν ἀποκλήρων ἀνθρώπων χαρακτηρίζουσι τὴν ἡμετέραν δυστυχῆ, ἄθεον καὶ ἄπιστον ἐποχήν. Ὁ πολιτισμὸς δὲν σώζει τὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἡ πρόοδος δὲν τὴν χαροποιεῖ. Δὲν εἶναι ἀμφίβολον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν καὶ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἔχῃ ἀνάγκην τοῦ ζῶντος Θεοῦ, Ὅστις καὶ μόνος δύναται νὰ παράσχῃ τοῖς ἀνθρώποις τὸ φῶς, τὴν ἀλήθειαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀνακούφισιν, τὴν παρηγορίαν.

Καὶ ὁ Ζωοδότης ἔτι ἅπαξ γεννᾶται τώρα ἐν τῇ Βηθλεὲμ πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐν ματαιότητι ἀποπλανηθέντος ἀνθρωπίνου γένους. Ὡς πρὸ 1900 ἐτῶν, οὕτω καὶ τώρα ἡ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων δὲν θὰ παρατηρήσῃ τὸν ἐν σπηλαίῳ Γεννηθέντα καὶ ἐν τῇ φάτνῃ σπαργανωθέντα, ἀλλ' αἱ πιστεύσασαι ψυχαί, καθοδηγούμεναι ὑπὸ τῶν Ἀρχιποιμένων καὶ Ποιμένων αὐτῶν, ἔτι ἅπαξ θὰ αἰσθανθῶσι τὴν ἡδύτητα τῆς Ἑορτῆς καὶ θὰ ἐνισχυθῶσι τόσον ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ζωῆς, ὅσον καὶ ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῆς χριστιανικῆς αὐτῶν ψυχῆς καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἰδεωδῶν.

Ὢ, ἐὰν τὸ θεῖον βρέφος τῆς Βηθλεὲμ ἐφώτιζε διὰ τοῦ ἁγίου Αὐτοῦ ἀστέρος καὶ τὰς ἀπίστους καρδίας, καθοδηγοῦν αὐτὰς εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας!

Διὰ τοῦτο πρὸς τὴν Ἀνατολὴν κατευθύνεται ἀφ' ὕψους καὶ ἡ ἡμετέρα θερμὴ προσευχή, καὶ τὰ πνευματικὰ ἡμῶν βλέμματα μετ' ἐλπίδος ἐνατενίζουν πρὸς Ἐκεῖνον ὅστις καὶ τώρα ὡς καὶ πρὸ 1900 ἐτῶν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀνακαινίσῃ τὸν κόσμον διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ἀνθρώπων ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί (Ματθ. Γ΄, ΙΙ. Ἐφ. Δ΄. 26. Τίτ. Γ΄ 5-7.)

Ἐπὶ τῇ σκέψει ταύτῃ θερμῶς προσαγορεύω τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα ἐπὶ ταῖς ἡμέραις τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἐπερχομένου νέου ἔτους καὶ ἐκ ψυχῆς εὔχομαι Ὑμῖν ὑγείαν καὶ σωτη-

ρίαν, ἐπικαλούμενος ἐπ᾿ ἐμὲ καὶ ἐπὶ τὴν ἐμπεπιστευμένην μοι ἁγίαν Ἐκκλησίαν τὰς θεοπειθεῖς Ὑμῶν εὐχὰς καὶ διατελῶ.

Τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος ἀγαπητὸς
ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
Διονύσιος Μητροπολίτης Βαρσοβίας,
Βολύνης καὶ πάσης Πολωνίας.

## ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΣΣΣΔ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

*Τῇ αὐτοῦ Παναγιότητι τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης, καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Φωτίῳ τῷ Β΄.*

Ἐγγίζουσιν αἱ μεγάλαι καὶ σωτήριοι ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ κύκλῳ πνευματικαὶ πανηγύρεις, ἡ Ἑορτὴ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τοῦ φωτίσαντος τὸν κόσμον τῷ φωτεινῷ φωτὶ «τῆς γνώσεως» «τοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης Χριστοῦ» καὶ διδάξαντος τοὺς πιστοὺς ἀξίως «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖν» καὶ ὑπηρετεῖν Αὐτῷ, καὶ ἡ Ἑορτὴ τῆς Βαπτίσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν τοῖς ρείθροις τοῦ Ἰορδάνου, ἐν ᾧ γεγονότι ἀπεκαλύφθη ἡ ἀληθὴς γνῶσις καὶ προσκύνησις τῷ Θεῷ Σωτῆρι, τῷ ἐν Τριάδι δοξαζομένῳ.

Τὰ ἀναλλοίωτα αἰσθήματα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης κινοῦσί με καὶ πάντα τὰ Μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς ἐν ΣΣΣΔ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὅπως ἐνθέρμως προσαγορεύσω τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐπὶ ταῖς μεγάλαις καὶ σωτηρίοις ταύταις ἡμέραις, ἐν τῇ ἀδιαπτώτῳ πεποιθήσει ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἔχομεν καὶ πάντοτε θέλομεν ἔχῃ ἀδιασαλεύτως ἀφωσιωμένον τῇ τιμίᾳ ἡμῖν Ὀρθοδοξίᾳ Προϊστάμενον τῆς διασήμου καὶ βαθέως ὑφ᾿ ἡμῶν τιμωμένης καθέδρας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πρὸς αἰσίαν ἐκπλήρωσιν τῆς μεγάλης ταύτης διακονίας Ὑμῶν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δεομένη εὔχεται κατὰ τὸ ἐπιὸν νέον ἔτος τὴν θείαν χάριν τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, ὑγείαν κατ᾿ ἄμφω καὶ ἰσχὺν πνεύματος, τονουμένου ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἁγίων συναισθημάτων τῆς πληρότητος τῆς χαρᾶς καὶ τῆς παραμυθίας τῶν ἐπικειμένων μεγάλων Ἑορτῶν τοῦ Κυρίου.

Ἀδελφικῶς μετὰ σεβασμοῦ χαιρετίζουσα καὶ ἀσπαζομένη τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξαιτεῖται ἑαυτῇ τὰς εὐχὰς τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος τοῦ Προϊσταμένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Οἰκουμενικῆς.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
τῶν ἐν ΣΣΣΔ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν
† Μητροπολίτης Βιτάλιος.

## ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

*Μετάφρασις.*

*Ἀγαπητὲ καὶ Σεβασμιώτατε ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,*

Μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως ἔλαβον διὰ μέσου τοῦ καλοῦ ἡμῶν φίλου, τοῦ Μητροπολίτου Θυατείρων, τὴν ἐγκάρδιον Ὑμῶν ἐπιστολὴν τὴν περιέχουσαν προσρήσεις ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις καὶ τῷ νέῳ ἔτει πρὸς ἐμὲ αὐτὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἧς ἔχω τὴν τιμὴν νὰ προεδρεύω.

Πόθος μου θερμὸς καὶ προσευχὴ εἶνε ὅπως ἐν τῇ ροῇ τῶν ἐτῶν αἱ Ἐκκλησίαι, Ὀρθόδοξος καὶ Ἀγγλικανική, ἑλκύωνται εἰς στενωτέραν ὁλονὲν ἑνότητα κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θείου ἡμῶν Κυρίου καὶ Σωτῆρος.

Ἐπιτραπήτω μοι ἵνα ἀποστέλλων τὰς εὐχαριστηρίους ταύτας λέξεις ἐπὶ ταῖς Ὑμετέραις προσρήσεσιν, προσθέσω τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι προσεύχομαι ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος καὶ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς ὅλης ἀδελφότητος τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Μετὰ καλῶν εὐχῶν ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει βεβαιώθητε ὅτι διατελῶ

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
Κόσμο, Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας,
Πριμᾶτος πάσης Ἀγγλίας καὶ Μητροπολίτης.

*Μετάφρασις.*

*Παναγιώτατε,*

Δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀφήσω νὰ παρέλθωσιν αἱ χαρμόσυνοι ἑορταὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τῆς ὡς φωτὸς πρὸς φωτισμὸν τοῦ κόσμου Ἐπιφανείας αὐτοῦ, χωρὶς ἐγώ τε καὶ ἡ Ἑλβετικὴ Ἐκκλησία νὰ μνησθῶμεν ἐν τιμῇ ὑψηλῇ καὶ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος.

Εἴησαν αἱ ἑορταὶ αὗται Ὑμῖν τε καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀνατολῆς πηγὴ γαλήνης ἐσωτερικῆς καὶ πλουσίας εὐλογίας, ἵνα αὕτη πᾶσι τοῖς αὐτῇ ἀνήκουσι πολλὴν δύνηται παραμυθίαν διὰ τοῦ εἰρηνάρχου Ἰησοῦ Χριστοῦ κατεργάζεσθαι·

Τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ κοινωνίᾳ συνδεδεμένος ἀδελφός.

Δόκτωρ Ἀδόλφος Κιοῦρι
Ἐπίσκοπος τῆς Χριστιανικῆς Καθολικῆς
Ἐκκλησίας Ἑλβετίας.

Βέρνη, 22 Δεκεμβρίου 1933.

# ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ ΚΑΙ ΑΥΤΑΠΑΤΗ

Ὁ ἀείμνηστος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος — σχολάρχης τῆς Μ. Σχολῆς κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος — εἶχε γράψῃ ἐπάνω ἀπὸ τὴν θύραν τοῦ γραφείου τῆς μητροπόλεώς του «Γνῶθι σαυτὸν Δωρόθεε». Ὁ διάδοχός του Γεράσιμος εἰς δεύτερον στίχον προσέθηκε «Γνῶθι καὶ τοὺς ἄλλους Γεράσιμε». Πάντως ὁ σοφὸς Δωρόθεος θὰ ἐπίστευεν ὅτι διὰ νὰ γνωρίσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτόν του καλὰ καὶ ὑπὸ ὅλας τὰς ἀπόψεις εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γνωρίσῃ κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ τοὺς ἄλλους. Εἴτε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς κατανοήσεως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ τῶν γνώσεων εἴτε ὑπὸ τὴν σημασίαν τῆς συναισθήσεως τῆς καταστάσεως τοῦ ἔσω ἀνθρώπου — τοῦ ἠθικοῦ μας περιεχομένου — ἐκλάβωμεν τὴν ***αὐτογνωσίαν***, ἡ ἐκ μέρους μας γνῶσις τῶν ἄλλων καὶ γενικῶς τῶν περὶ ἡμᾶς εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν καθ᾽ ἡμᾶς, τοῦ ἑαυτοῦ μας.

Ἡ ὀλίγη μόρφωσίς μας μᾶς γίνεται βαθύτερον αἰσθητὴ ὅταν τὴν παραβάλωμεν πρὸς τὴν λιπαρὰν μόρφωσιν καὶ σοφίαν τῶν τελειότερον ἀνεπτυγμένων· αἱ μικραί μας ἀρεταὶ μᾶς φανερώνουν καλύτερον τὴν σμικρότητά των ὅταν τὰς ἀντιμετρήσωμεν πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἀρετῶν τῶν ἡρώων τῆς ἠθικῆς, καθὼς ὁ νάνος συναισθάνεται περισσότερον τὴν πραγματικότητά του ὅταν ἀντιπαραβληθῇ πρὸς ἕνα γίγαντα. Ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Γκαῖτε, συζητῶν μὲ τὸν στενόν του φίλον Ἔκκερμαν περὶ τῶν μεγαλυτέρων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, ἔθιξε καὶ τὸ βάθος τῆς ἐννοίας τοῦ ῥητοῦ «***Γνῶθι σαυτόν***». Ὁ μέγας ἐκεῖνος ποιητὴς καὶ φιλόσοφος ἐφ᾽ ὅσον ἐξήταζε τὴν αὐτογνωσίαν ἀπὸ ἀπόψεως πλουτισμοῦ τῶν γνώσεών μας τοῦ ἐφαίνετο παράδοξον τὸ εἰς τὰ προπύλαια τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος — εἰς τοὺς Δελφοὺς — μὲ χρυσᾶ γράμματα γραμμένον «Γνῶθι σαυτόν». Σχεδὸν τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ ὁ ἄνθρωπος περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἔλεγεν ὁ Γκαῖτε. Ἂς ἀφιερώσῃ λοιπόν, προσέθετεν, ὅλας του τὰς δυνάμεις εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ περὶ

ἑαυτὸν κόσμον, ἀφ᾿ οὗ ἄλλως τε αὐτὸν ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ διὰ τοὺς ἰδίους τοὺ σκοπούς. Ὅταν ὅμως ὁ ἴδιος φιλόσοφος εἰς τὰς «Σκέψεις καὶ τὰ ἀξιώματά» του (Reflexionen und Maximen) τὴν γνῶσιν τοῦ ἑαυτοῦ μας περιώριζεν εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἐσωτερικῆς μας ἠθικῆς ἀξίας ἤλλασσε γλῶσσαν». «Πῶς ἠμπορεῖς νὰ γνωρί-
» σῃς τὸν ἑαυτόν σου, ἠρώτα, μὲ τὴν θεωρίαν οὐδέποτε, ἀλλὰ μὲ τὴν
» πρᾶξιν, ἀπήντα, προσπάθει νὰ ἐκτελῇς τὸ καθῆκόν σου καὶ τότε θὰ
» γνωρίσῃς τί εἶσαι.»

Ὑπὸ οἱανδήποτε ὅμως ἔννοιαν, ὡς προεσημείωσα, καὶ ἐὰν ἐννοήσωμεν τὴν αὐτογνωσίαν ἡ γνῶσις τῶν ἄλλων μᾶς εἶναι ἀπαραίτητος. Ὅσον περισσότερον γνωρίζομεν τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τὸ ποσὸν τῶν γνώσεων τῶν ὁμοίων μας, καθὼς καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἠθικῆς των προόδου, τόσον περισσότερον ἐρχόμεθα εἰς συναίσθησιν τῆς πραγματικῆς μας καταστάσεως εἰς ἀμφότερα τὰ πεδία. Ὅταν μελετήσωμεν πλῆθος συγγραμμάτων γνωρίζομεν μακρὰν χορείαν σοφῶν· ἀνοίγεται ἐμπρός μας ἓν πέλαγος γνώσεων τὸ ὁποῖον ἐσχημάτισαν μεγάλοι καὶ μικροὶ ποταμοὶ καὶ ρύακες· (σοφοὶ διαφόρων δυνάμεων καὶ βαθμῶν). Ἐὰν ἔχωμεν κάποιαν δύναμιν κρίσεως, πρὸ τοῦ θεάματος αὐτοῦ συγκεντρώνομεν ὅλον τὸ ἄθροισμα τῶν γνώσεών μας, μετροῦμεν τὴν δύναμιν τῆς διανοίας μας, καὶ κατόπιν συναισθανόμεθα βαθειὰ ἂν εἴμεθα μηδαμινότης, ἢ σταγών, ἢ ρυάκιον, ἢ ποταμίσκος ἢ ἄλλο τι ὡς συντελεσταὶ εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς πολυποικίλου ἀνθρωπίνης σοφίας. Ἐὰν ἔχωμεν ἱκανὴν δύναμιν διανοητικὴν καὶ πτερὰ ὑγιοῦς φαντασίας ὥστε νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ μεταφερθῶμεν ἀπὸ τὰ μικρὰ βιβλία τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ μέγα βιβλίον τῆς Φύσεως, θὰ ἔχωμεν τότε τὸ προνόμιον νὰ ρίψωμεν ἓν βλέμμα εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν ἀγνώστων τὰ ὁποῖα μᾶς κρύπτει ἡ Φύσις ὀπίσω ἀπὸ τὸν μυστηριώδη πέπλον της. Ἡ νέα αὐτὴ συγκριτικὴ ἐργασία θὰ μᾶς κάμῃ νὰ γνωρίσωμεν καλύτερον τὸν ἑαυτόν μας καὶ νὰ καταλάβωμεν ποίαν ἀξίαν ἔχομεν ὡς κάτοχοι μικροῦ ἢ μεγάλου μέρους τῶν γνωστῶν καὶ ὡς ἐρευνηταὶ τῶν ἀγνώστων. Τὸ κατάντημα τῆς μακρᾶς καὶ ἐπιπόνου αὐτῆς ἐργασίας τοῦ ἀνθρώπου ὁ Πλάτων τὸ συνώψισε μὲ τὰς λέξεις: «Τί τε τυγχάνει (ὁ ἄνθρωπος) εἰδὼς καὶ τί μή.» Ἀνηφορικὸς καὶ τραχὺς εἶναι ὁ δρόμος ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖ ἀπὸ τὰ γνωστὰ εἰς τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀγνώστων καὶ συγχρόνως εἰς τὴν σοφὴν καὶ εὐεργετικὴν αὐτογνωσίαν. Κατηφορικὸς καὶ ὀλισθηρὸς ὁ δρόμος ὁ ὁποῖος φέρει εἰς τὴν καταστρεπτικὴν αὐταπάτην. Ὁ Βλ. Πασκὰλ εἰς τὰς «Σκέψεις» του ἐξετάζων τὸ ζήτημα τῶν ἐπιστημῶν καὶ γενικώτερον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων ἔγραφεν: «Αἱ ἐπιστῆμαι ἔχουν
» δύο ἄκρα τὰ ὁποῖα συναντῶνται: τὸ πρῶτον εἶναι ἡ καθαρὰ φυσικὴ

» ἄγνοια ὅπου εὑρίσκονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅταν γεννῶνται, τὸ ἄλλο » ἄκρον εἶναι ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον φθάνουν αἱ μεγάλαι ψυχαὶ αἱ » ὁποῖαι, ἀφ᾽ οὗ διατρέξουν πᾶν ὅ,τι ἠμπορεῖ νὰ γνωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος, » εἰς τὸ τέλος εὑρίσκουν ὅτι δὲν ξεύρουν τίποτε καὶ συναντῶνται εἰς » αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἄγνοιαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεκίνησαν (διὰ νὰ με- » ταβοῦν εἰς τὰς γνώσεις καὶ νὰ ἀποκτήσουν σοφίαν), ἀλλὰ ἡ ἄγνοια » αὐτὴ εἶναι σοφὴ ***ἡ ὁποία γνωρίζει ἑαυτήν***. Ὅσοι ὅμως ἐξῆλθον μὲν » ἀπὸ τὴν φυσικὴν ἄγνοιαν, δὲν ἠμπόρεσαν ὅμως νὰ φθάσουν εἰς τὴν » ἄλλην (τὴν σοφὴν ἄγνοιαν) ἔχουν κάποιαν βαφὴν (μπογιὰν) τῆς ἀλα- » ζόνος ἐκείνης γνώσεως καὶ προσποιοῦνται τὸν ἔμπειρον καὶ τὸν σο- » φόν· (εἶναι δοκησίσοφοι ὅπως λέγομεν ἡμεῖς εἰς τὴν ἑλληνικὴν » γλῶσσαν). Αὐτοὶ δὰ ταράσσουν καὶ ἀνησυχοῦν τὸν κόσμον καὶ » κρίνουν περὶ παντὸς πράγματος χειρότερον παρὰ οἱ ἄλλοι». Οἱ δοκησίσοφοι τοῦ Πασκὰλ εἶναι οἱ «***αὐταπατημένοι***»· ἀπατῶνται ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν γνώσεων τὰς ὁποίας ἔχουν, ἀπαντῶνται ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν γνωστῶν τὰ ὁποῖα εἶναι ἄγνωστα δι᾽ αὐτούς, ἀπατῶνται προσέτι καὶ ὡς πρὸς τὴν ἄβυσσον ἐκείνων τὰ ὁποῖα εἶναι ἄγνωστα δι᾽ ὅλους. Αὐτοὶ ἀποτελοῦν τοὺς ἀναριθμήτους ἡμιμαθεῖς οἱασδήποτε ἐποχῆς, τοὺς τύπους ἐκείνους τοὺς ὁποίους πᾶς συνετὸς καὶ μεμετρημένος ἄνθρωπος ἀηδιάζει καὶ ἀποστρέφεται. Κυλίονται εἰς τὸ τέλμα τῆς οἰήσεως ἡ ὁποία εἶναι τὸ φυσικὸν προϊὸν τῆς ἡμιμαθείας καὶ τῆς αὐταπάτης. Νομίζουν ὅτι ἔχουν πολὺ πνεῦμα, διότι δὲν ἔχουν ἴσως οὔτε ὀλίγον. «Τὸ νὰ ἦναι τις, ἔλεγεν ὁ La Bruyère, προκατειλημμένος περὶ τοῦ » ἑαυτοῦ του καὶ νὰ ἦναι δυνατὰ πεπεισμένος ὅτι ἔχει πολὺ πνεῦμα, τὸ » τοιοῦτον εἶναι δυστύχημα τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας » καθόλου πνεῦμα ἢ εἰς τοὺς ἔχοντας πολὺ ὀλίγον» Ἀπατοῦν ἑαυτούς, ἀπατοῦν καὶ τοὺς ἄλλους; ἀπατοῦν ἓν μέρος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι εὑρίσκονται εἰς τὸ πρῶτον ἄκρον τῆς ἀγνοίας καὶ πολλοὺς ἄλλους ὁμοίους πρὸς τοὺς ἑαυτούς των. Ἀποφαίνονται περὶ ὅλων ἀξιωματικῶς καὶ μὲ θάρρος κατὰ τὸ τοῦ Θουκυδίδου «ἀμαθίη θράσος λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει». Οἱαδήποτε διανοητικὴ μορφὴ εἰς τὴν κοινωνίαν αὐτήν, οἱοσδήποτε τύπος ἀνθρώπου, ἠμπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἐνίοτε στάδιον καὶ νὰ εὕρῃ μάλιστα καὶ ὀπαδοὺς καὶ θαυμαστάς· τὸ ἐργαστήριον τοῦ κόσμου τούτου ἔχει παντοῖον ὑλικόν. Οἱ ἄνθρωποι, περὶ τῶν ὁποίων ἐνταῦθα ὁ λόγος, δὲν ὑπηρετοῦν τὰ γράμματα, δὲν ὠφελοῦν τὴν ἐπιστήμην, εἰς ἐπίμετρον δὲ ταράττουν τὴν κοινωνίαν καὶ ὡς ἀηδεῖς καθιστοῦν τὴν συναναστροφὴν ὄχι εὐχάριστον. Ἂν τύχῃ νὰ συνοδεύεται ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἀτασθαλία καὶ αὐταπάτη μὲ τὴν ἠθικὴν αὐταπάτην, μὲ τὴν ἄγνοιαν τῆς πραγματικῆς ἠθικῆς των καταστάσεως καὶ γενικώτερον τοῦ

ἔσω ἀνθρώπου, τότε τὸ κακὸν ἐμφανίζεται πολὺ μεγαλύτερον καὶ ἡ ὀλεθρία ἐπίδρασίς του εἶναι εὐρυτέρα. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἐξετάζη τὸν ἑαυτόν του καὶ ἀπὸ ἀπόψεως τοῦ περιεχομένου τῆς ζωῆς του. Ὁ σοφὸς Σωκράτης ἔλεγε˙ «βίος ἀνεξέταστος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ». Χωρὶς αὐτὴν τὴν ἐξέτασιν εἶναι φυσικὸν νὰ μὴ γνωρίζωμεν τὴν πραγματικὴν μας κατάστασιν, τὸν ἀληθινὸν χαρακτῆρά μας, καὶ ἑπομένως νὰ αὐταπατώμεθα καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς τῆς πλευρᾶς. Καὶ ἡ ἐργασία αὐτὴ (ἡ ἐξέτασις) πρέπει νὰ ἦναι συγκριτική, νὰ παραβληθῇ δ.λ.δ. ἡ σημερινή μας ἠθικὴ κατάστασις ὄχι μόνον πρὸς τὴν ἄλλοτε κατάστασιν τοῦ ἠθικοῦ μας βίου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἠθικὴν κατάστασιν ἄλλων ἀνθρώπων γνωστῶν μας, συγγενῶν, φίλων ἢ καὶ ἐχθρῶν μας. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ Μ.Βασίλειος˙ «μὴ γίνου ἄνισος κριτὴς σεαυτοῦ, μηδὲ πρὸς χάριν » ἐξέταζε˙ εἰ μὲν δοκεῖς ἔχειν τι καλόν, τοῦτο ἐν ψήφῳ τιθείς, τῶν δὲ » πταισμάτων ἑκὼν ἐπιλανθανόμενος, μηδὲ ἐφ᾽ οἷς μὲν σήμερον κατορ- » θοῖς μεγαλυνόμενος, ἐφ᾽ οἷς δὲ πρώην καὶ πάλαι κακῶς εἰργάσω συγ- » χώρησιν σεαυτῷ διδούς˙ ἀλλ᾽ ὅταν μὲν τὸ παρὸν σὲ ἐπάρῃ τὸ πα- » λαιὸν εἰς ἀνάμνησιν ἀγέτω καὶ παύσῃ τῆς ἀναισθήτου φλεγμονῆς. » Καὶ εἰ τὸν πέλας ἁμαρτάνοντα θεωρήσεις, μὴ τοῦτο μόνον αὐτοῦ » σκοπήσῃς, ἐνθυμήθητι καὶ ὅσα πέπραχεν ἢ πράττει καλῶς, καὶ πολλά- » κις εὑρήσεις αὐτὸν ἀμείνονα σεαυτοῦ, διὰ πάντων ἐξετάζων καὶ μὴ » μερικὰ ψηφιζόμενος». Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας, τὸν ὁποῖον συνιστᾷ ὁ Μ. Βασίλειος, ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτογνωσίαν, ἀχώριστον ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ μᾶς ἀπαλλάττει ἀπὸ τὴν αὐταπάτην. Ἕτερον ζήτημα εἶναι τὸ ὅταν γνωρίζωμεν μὲν τὸν ἑαυτόν μας ἀπὸ ἀπόψεως προσόντων καὶ ἐλαττωμάτων ἐπιχειροῦμεν δὲ νὰ δημιουργήσωμεν πρὸ τῶν ἄλλων ἕν τεχνικόν, ἕν δεύτερον ψευδὲς ἐγώ, ἑπομένως νὰ τοὺς ἐξαπατήσωμεν˙ αὐτὸ εἶναι ὑποκρισία καὶ φαρισαϊσμός. Ὡς εἶπον ἀνωτέρω ἀποτέλεσμα τῆς ἠθικῆς αὐτογνωσίας εἶναι ἡ ταπεινοφροσύνη—καθὼς καὶ τῆς διανοητικῆς αὐτογνωσίας ἡ ἐν τῷ πεδίῳ τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης συναίσθησις τῆς περιωρισμένης δυνάμεώς μας, τῆς ἀνεπαρκείας μας—ἡ ἀρετὴ ἐκείνη ἥτις αὐξάνει τὴν ἀξίαν τῶν ἀρετῶν τὰς ὁποίας ἤδη ἔχομεν καὶ ὁδηγεῖ διὰ τῆς αὐτοεξετάσεως εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ὑπολειφθέντων ἐλαττωμάτων καὶ εἰς τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν διὰ τῶν ἀντιστοίχων ἀρετῶν. «Τὸ συνειδὸς τὸ ἡμέ- » τερον καλέσαντες, λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, ποιήσωμεν αὐτῷ λόγον » τῶν ρημάτων, τῶν πραγμάτων, τῶν ἐνθυμήσεων, ἐξετάσωμεν, τὶ εἰς » δέον ἀνήλωται, τὶ δὲ ἐπὶ βλάβῃ τῇ ἡμετέρᾳ, ποῖος λόγος ἐδαπανήθη » κακῶς εἰς λοιδορίας, εἰς αἰσχρολογίας, εἰς ὕβρεις˙ ποῖον ἐνθύμημα τὸν » ὀφθαλμὸν εἰς ἀκολασίαν ἐκίνησε˙ τὶς λογισμὸς ἐπὶ βλάβῃ τῇ ἡμετέρᾳ » εἰς ἔργον ἐξηνέχθη, ἢ διὰ χειρῶν, ἢ διὰ γλώττης, ἢ διὰ τῶν ὀμμά-

» των αὐτῶν· καὶ σπουδάσωμεν τῆς μὲν ἀκαίρου δαπάνης ἀποστῆναι,
» ἀντὶ δὲ τῶν ἅπαξ ἀναλωθέντων κακῶς ***ἑτέραν ἀποθέσθαι πρόσοδον***,
» ***ἀντὶ τῶν ρημάτων τῶν εἰκῇ προσενεχθέντων, εὐχάς, ἀντὶ τῶν***
» ***ὄψεων τῶν ἀκολάστως γενομένων ἐλεημοσύνας***». Τὸ «***λογοθέσιον***» αὐτὸ, ὡς ὀνομάζει τὴν τοιαύτην ἐργασίαν ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν αὐτογνωσίαν, εἰς τὸ νὰ γνωρίζωμεν δ.λ.δ. κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καλῶς τὸν ἑαυτόν μας ἀπὸ ἀπόψεως τῆς καταστάσεως τοῦ ἔσω ἀνθρώπου· εἰς ποῖον βαθμὸν τελειότητος ἢ ἀτελείας εὑρισκόμεθα ὡς εἰκόνες τοῦ θεοῦ, ὡς ὄντα ἔχοντα ὑψηλὸν προορισμόν.

Τὰ ἐπικινδυνωδέστερα μικρόβια τόσον εἰς τὸ πεδίον τῶν γνώσεων ὅσον καὶ εἰς τὸ πεδίον τῆς ἠθικῆς ζωῆς εἶναι τὰ μικρόβια τῆς αὐταπάτης. Ἐμποδίζουν τὴν διάγνωσιν τοῦ κακοῦ καὶ ἑπομένως τὴν ἐξεύρεσιν τῶν καταλλήλων μέσων πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν τρομερὰν ἀσθένειαν. Ἀνατρέπουν τὸν προορισμὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ καταρτισθῇ ἀπολογισμὸς τοῦ βαθμοῦ τῆς βλάβης τὴν ὁποίαν προξενοῦν εἰς τὸ ἄτομον καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν τὰ διάφορα διανοητικὰ καὶ ἠθικὰ ἐλαττώματα, αἱ ζημίαι τῆς αὐταπάτης δὲν θὰ κατεγράφοντο μεταξὺ τῶν μικρῶν κονδυλίων τοῦ μαύρου πίνακος.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ

# ΣΥΜΒΟΛΗ
## ΕΙΣ ΤΟΥΣ
# ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥΣ Κ/ΠΟΛΕΩΣ
## ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΕΞΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἐξ ἁγίου Ὄρους μᾶλλον [50]) ἢ ἐκ Βλαχίας φαίνεται Νήφων Β΄ ἀποστείλας καὶ ***παραίτησιν*** ἀπὸ 26 Ἰουνίου, πάντως τοῦ 1503, ἐφ᾽ ὅσον καθ᾽ ἡμᾶς ἡ ἐκλογὴ Παχωμίου Α΄ ἐγένετο ἀρχὰς τοῦ ὡς ἄνω ἔτους. Ἀπέστειλε δὲ ταύτην, διότι ὑποτίθεται βασίμως ὅτι παρὰ τὴν ἄρνησιν αὐτοῦ ὅπως ὑπακούσῃ εἰς τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας, καλούσης αὐτὸν ὅπως ἀνέλθῃ τὸ γ΄ ἐπὶ τοῦ θρόνου, οἱ φίλοι τοῦ Νήφωνος καὶ γενικῶς οἱ μὴ φίλα φρονοῦντες Παχωμίῳ Α΄ προέβαλλον τὸ ἀντικανονικὸν τῆς ἐκλογῆς τοῦ δευτέρου ἄνευ προηγουμένης κανονικῆς ἐγγράφου παραιτήσεως τοῦ πρώτου. Ἡ ἔλλειψις λοιπὸν ταύτης προεκάλει ζητήματα εἰς βάρος τῆς ἐκκλ/κῆς εἰρήνης, ἐὰν δὲ ἐπῆλθεν αὕτη ἐν τῷ μεταξὺ πάντως τοῦτο ἐγένετο ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐπιβραβεύσεως καὶ ἐξασφαλίσεως αὐτῆς καὶ διὰ τακτικῆς ἐγγράφου παραιτήσεως τοῦ Νήφωνος.

*
* *

### *Παραίτησις Νήφωνος Β΄ ἐκλεγέντος τὸ γ΄.*

Παναγιώτατε πατριάρχα καὶ οἰκουμενικὲ κύριε Παχώμιε, χαίροις ἐν Θεῷ Σωτῆρι. Παρὰ τοῦ τιμιωτάτου ἐν πνευματικοῖς καὶ υἱοῦ ἡμετέρου παπᾶ κὺρ Ἰωαννικίου μαθόντες ὡς εἰρηνεύεις μετὰ πάντων καὶ ὡς οἱ πάντες εἰρήνευσαν μετὰ σοῦ, τῷ εἰρηνάρχῃ Χριστῷ καὶ Θεῷ ἡμῶν τὴν εὐχαριστίαν ἀνεπέμψαμεν. Τοίνυν ἀναπληροῦμεν καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα καὶ παραίτησιν τοῦ θρόνου ποιοῦντες παραδίδομέν σοι τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν θρόνον ἵν᾽ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ

---

[50]) Βασιζόμεθά πως ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ κείμενον τῆς παραιτήσεως ἐδημοσίευσεν ὁ ἀοίδιμος ***Ἀλ. Ε. Λαυριώτης*** ἐξ ἀνεκδότων ἐγγράφων τῆς ἐν Ἄθῳ ἱ. μονῆς Μ. Λαύρας (***Ἐκκλ. Ἀλ.*** ΙΓ΄ σελ. 171).

ἐξῆς τηρῇς καὶ φυλάττῃς αὐτὴν νομίμως καὶ κανονικῶς ἡμῖν ὑπερευχόμενος. Ἔρρωσο ἐν Κυρίῳ, παναγιώτατε πάτερ καὶ οἰκουμενικὲ πατριάρχα.

Ἐν μηνὶ Ἰουνίου κς΄.

† **Νήφων** ὁ καὶ πρώην πατριάρχης.

## 11) ΜΑΞΙΜΟΣ Δ΄

«Σὰν οὖν ἔκαμε ***παραίτησιν*** ὁ αὐτὸς κύρις Διονύσιος ὁ πατριάρχης, ἔγινε σύνοδος καὶ ἔκλεξαν τὸν μητροπολίτην Σερρῶν ὀνόματι Μανασσῆ, τὸν ὁποῖον ἐμετονόμασαν ***Μάξιμον*** [51]). Τοῦτον ἱκανὸν τὸν ἔκλεξαν, ἔκαμαν καὶ τοὺς ψήφους καὶ ἔδωκαν αὐτοῦ τὸ ***μικρὸν μήνυμα***, κατὰ τὴν τάξιν, καὶ τὸ ἑσπέρας, ἀφοῦ ἐψάλθη ὁ ἑσπερινὸς, ἔδωκαν αὐτοῦ καὶ τὸ ***μέγα*** καὶ τὸν χριστώνυμον λαὸν τοῦ Κυρίου εὐλογήσας, ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἀναβάς, μετὰ τὴν τελείωσιν ἀπῆλθεν ἐν τῷ θείῳ κελλίῳ τῷ πατριαρχικῷ» (Μαλ). Ἡ ἄνοδος Μαξίμου Δ΄ εἰς τὸν θρόνον ἐγένετο κατὰ τὰς ἀρχὰς 1491. Πατριαρχεύσας ἐπὶ ἓξ ἔτη ἐξηναγκάσθη εἰς παραίτησιν κατὰ τὰς ἀρχὰς 1497, ἐφησυχάζων ἐν ΚΠόλει, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀπέχων πολιτικῆς στρεφομένης ἐναντίον τοῦ μετά τινας μῆνας διαδεχθέντος αὐτὸν Νήφωνος Β΄. Μεταβὰς εἶτα εἰς ἅγιον Ὄρος ἀπεβίωσεν ἐκεῖ—ἄγνωστον πότε—ταφεὶς ἐν τῇ ἱ. μονῇ Βατοπεδίου. Σώζεται ἐπιτύμβιος ἐπιγραφὴ ἔχουσα ὧδε: ***«Ἐκοιμήθη ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Μάξιμος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης»*** [52]).

## 12) ΙΩΑΚΕΙΜ Α΄

«Καὶ ὅταν εὔγαλαν τοῦτον (τὸν Νήφωνα) ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ τὸν ἀπεδίωξαν ἐκάλεσαν σύνοδον ποῖον νὰ κάμουν πατριάρχην καὶ ἀνέφερον πολλοὺς ἀρχιερεῖς εἰς τὸ μέσον, τέλος δὲ ἔκλεξαν ὁμοφώνως τὸν Δράμας ***Ἰωακείμ***. Τοῦτον γὰρ ὡς τὸν ἔκλεξαν, ἔκαμαν καὶ

---

[51]) Τὸ πρῶτον συναντᾶται Πατριάρχης Οἰκουμενικὸς μεταλλάσσων τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὅπερ προηγουμένως ὡς ἀρχιερεὺς ἔφερε.

[52]) *Ἀνώνυμος* σ. 602.—**Turcogr.** σ. 39, 142, 151. — **Bandurii** σ. 216, 226. — ***Μ. Ἀθηνῶν*** Γ΄ σ. 339.—***Ε. Κῆρυξ*** σ. 445.—***Κοῦμας*** σ. 436.—***Ὑψηλ.*** σ.31, 32.—***Μαθᾶς*** σ. 171.—***Βυζάντιος*** Β΄ σ. 529.—*Γεδεὼν* σ.491.—*Κρουμβάχερ* Γ΄ σ. 716.—***Ὀρθοδ.*** Γ΄ σ.33.—*Θεολογ.* Λ΄ σ.180.—***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Λ΄ σ.398. ΚΣΤ΄ σ. 366.—***Μ. Ε. Ἐγκ.*** ΙΣΤ΄ σ.652.—***Ἐλευθερουδάκη*** Θ΄ σ.133.—Μαυρογορδάτειος Βιβλιοθήκη ὑπὸ ***Ἀ. Π. Κεραμέως*** Κ/πολις. Α΄ 1884 σ.122. —**Le Quien** Ι΄ σ.318.—**S. Vailhé** ὡς ἄνω σ. 1310, 1422. — ***Εὑρετήριον*** Ν. Ἑλληνομνήμονος σ. 410. — ***Δυοβουνιώτου*** ὡς ἀνωτ. σ. 75.

τοὺς ψήφους κατὰ τὴν συνήθειαν, καὶ λαβὼν τὸ ***μικρὸν μήνυμα*** καὶ τὸ ***μέγα*** ἐκάθησεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον» (Μαλ), νεαρὸς τὴν ἡλικίαν «καὶ τοῦ κυροῦ Διονυσίου καλόγηρος» (Ζυγομ).

Ἐν τοῖς σχετικοῖς περὶ Νήφωνος Β′ ἐσημειώθη ὅτι οὗτος διέμεινε τὸ β′ ἐπὶ τοῦ θρόνου πιθανῶς μέχρι τέλους τοῦ θέρους 1498. Εἰς τὸν καθορισμὸν τοῦ χρονικοῦ τούτου σημείου εἴχομεν ὑπ᾽ ὄψει τὴν ὑπ᾽ ἐκείνου ληφθεῖσαν ἀπόφασιν κατὰ σιμωνίας, φέρουσαν ἐν τῷ δημοσιευομένῳ κειμένῳ χρονολογίαν ἁπλῶς: ***ιστ′ Ἰουλίου, ἰνδικτιῶνος β′***, μεταξὺ δὲ τῶν ἀρχιερατικῶν ὑπογραφῶν καὶ τὴν τοῦ ***μητροπολίτου Δράμας Ἰωακείμ***, τοῦ κατόπιν Π/χου ΚΠόλεως. Τὸ ἔτος, καθ᾽ ὅ ἐλήφθη ἡ ὡς ἄνω ἀπόφασις, δὲν σημειοῦται [53]. Ἀλλ᾽ ἐὰν θεωρηθῇ ἀληθὴς ἡ ὡς ἄνω ἰνδικτιὼν (***ἰνδικτ. β′***), τότε ἔτος φέρον ταύτην προβάλλει τὸ 1499. Ἐν τοιαύτῃ ὅμως περιπτώσει δὲν δύναται νὰ συμβιβασθῇ ἡ παρουσία τοῦ Δράμας Ἰωακεὶμ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἀπόφασιν τῆς ***16 Ἰουλίου ἰνδικτ. β′ τοῦ*** 1499 πρὸς τὸ κατὰ ***Μάϊον μῆνα, ἰνδικτ. β′ τοῦ ἰδίου ἔτους 1499*** ἐκδοθὲν σιγίλλιον τοῦ Π. ΚΠόλεως Ἰωακειμ Α′ (τοῦ ἀπὸ Δράμας), τὸ ἐπιδικάζον τῇ ἱ. μονῇ Βατοπεδίου δίκαια προσβληθέντα ὑπὸ τῆς ἱ μονῆς Χιλιανδαρίου [54]. Κατ᾽ ἀνάγκην λοιπὸν διορθωτέα ἡ ἰνδικτιὼν τῆς ἀποφάσεως τῆς 16 Ἰουλίου ἀπὸ ***β′*** εἰς ***α′*** [55], ὅτε καὶ ὡς ἔτος τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως θεωρητέον τὸ 1498, τόσῳ δὲ μᾶλλον ὅσῳ ἐξ ἄλλης συνοδικῆς πράξεως ὑπὲρ τοῦ Πρώτου τοῦ ἁγίου Ὄρους,—γενομένης ***ἐν ἔτει ἑβδομηκοστῷ ἑβδόμῳ*** (προφανῶς ἀνεγνώσθη λελανθασμένως τὸ 7007 ἀντί: ἑπτακισχιλιοστῷ ἑβδόμῳ), ***ἰνδικτ.β′ μηνὶ Δεκεμβρίῳ***,—πληροφορούμεθα ὅτι κατὰ Δ/βριον τοῦ (7007—5509=) 1498 ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ οἰκουμ. θρόνου Ἰωακεὶμ ὁ Α′, ὁ ἀπὸ Δράμας [56]. Τούτων οὕτως ἐχόντων τάσ-

---

53) ***Ε. Σταματιάδου*** ὡς ἀνωτ. σ. 42-43.

54) ***Ἑλληνικὰ*** ἱστορικὸν περιοδικὸν ἐκδ. ἐν Ἀθήναις, ἔτος Γ′ (1930) σελ. 46.

55) Πρὸς εὕρεσιν ἰνδικτιῶνός τινος ἀπὸ Χριστοῦ προστίθεμεν εἰς τὸ ὡρισμένον ἔτος (διὰ τοὺς μῆνας Ἰανουάριον-Αὔγουστον) τὸν ἀριθμὸν 3, διαιροῦντες ἔπειτα τὸ ἄθροισμα διὰ τοῦ 15. Ὁ ἀριθμὸς ὁ ἐμφανιζόμενος ὡς ὑπόλοιπον εἶνε ἡ ζητουμένη ***ἰνδικτιών***, τὸ δὲ τυχὸν ἐμφανιζόμενον μηδὲν εἶνε ἡ ιε′ ἰνδικτιών. Π.χ. Ἰούλιος 1498+3=1501 : 15=ὑπόλοιπον 1, ἄρα ***ἰνδικτιὼν α′***. Ἐνῷ προκειμένου περὶ τῶν λοιπῶν τεσσάρων μηνῶν (Σ/βρ.-Δ/βρ.) προστίθεμεν τὸν ἀριθμὸν 4. Π.χ.Δεκέμβριος 1498+4=1502 : 15=ὑπόλ. 2 ἄρα ἰνδικτιὼν β′. (***Ἀλήθεια*** ὡς ἀνωτ. ἔτος Α′ σ. 48. —***Νέος Ποιμὴν*** ἔτος Α′ (1919) σ. 144.

56) ***Ε. Σταματιάδου*** ὡς ἀνωτ. σ. 43.—Πρὸς ἀναγωγὴν ἀπὸ τοῦ ἀπὸ ***κοσμογονίας*** ἔτους εἰς τὸ ***σωτήριον***, δηλ. τὸ ἀπὸ Χριστοῦ, ἀνάγκη νὰ ἀφαιρῶμεν τὸν ἀριθμὸν μὲν 5508 διὰ τοὺς πρώτους ὀκτὼ μῆνας (Ἰανουάριον-Αὔγουστον), τὸν ἀριθμὸν δὲ 5509 διὰ τοὺς λοιποὺς τέσσαρας μῆνας (Σ/βριον-Δ/βριον). (Ὅρα τὰς ἐν τῇ ἀνωτ. σημ. παραπομπάς).

σομεν τὴν ἄνοδον τοῦ Ἰωακεὶμ εἰς τὸν θρόνον κατὰ Δ/βριον, ἀλλ' ἴσως καὶ ὀλίγον ἐνωρίτερον, δηλ. κατὰ φθινόπωρον τοῦ 1498.

Ἐπιστρέφων ἐξ Ἰβηρίας τῷ 1501 κατώρθωσε νὰ ἀπαλλαγῇ ῥαδιούργων τινῶν περιπλοκῶν, τὰς ὁποίας ἐτεχνούργησεν ὁ τοῦ θρόνου ὀρεγόμενος μητροπολίτης Σηλυβρίας. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ περιέπεσεν εἰς δυσμένειαν τοῦ ἄρχοντος, ὅστις καὶ ἀμέσως «ὅρισε δι' ὁρισμοῦ φοβεροῦ πρὸς τοὺς κληρικοὺς ἵνα εὐγάλουν αὐτὸν τὸν πατριάρχην καὶ κάμουν ἄλλον, ἵνα μὴ παιδεύσῃ αὐτοὺς καὶ ἀφανίσῃ». Ἡ ἀπομάκρυνσις Ἰωακεὶμ Α' ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐγένετο τῷ 1502, καὶ ἀκριβέστερον, πιθανῶς κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους τούτου.

Ἐκλήθη τὸ β' εἰς τὸν θρόνον κατὰ τὰς ἀρχὰς 1504, ἐπὶ διαδοχῇ Παχωμίου Α', κατόπιν καὶ αὐξήσεως τοῦ χαρατσίου ἀπὸ μέρους τῶν προσκειμένων τῷ Ἰωακείμ, ὅτε ὁ σουλτάνος «ὅρισε τῆς ὥρας (=εὐθὺς ἀμέσως)... καὶ εὔγαλαν τὸν αὐτὸν κύριν Ἰωακείμ» πατριάρχην. Ἐπιστρέφων ἐκ Μολδαβίας ἔνθα μετέβη πρὸς βελτίωσιν τῆς οἰκονομικῆς τοῦ Π/χείου καταστάσεως, ἀπέθανεν ἐν Δολοβίστῳ (Δρύστρᾳ) κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1504 [57]).

* * *

## *Α'. Περιληπτικὸς χρονολογικὸς κατάλογος.*

*(β'. ἥμισυ ιε'. αἰῶνος).*

| | | |
|---|---|---|
| 1) | ***Γεννάδιος Β'*** (α') | ἔαρ 1454—ἔαρ 1456. |
| 2) | ***Ἰσίδωρος Β'*** | πρὸ τοῦ Μαΐου ἢ τοὐλάχιστον ἀρχὰς 1456—ἔαρ 1462 |
| — | ***Γεννάδιος Β'*** (β') | ἴσως θέρος 1462. Πατριαρχεία πιθανῶς ἐνιαύσιος. |
| 3) | ***Σωφρόνιος Α'*** | πιθανῶς κατ' Αὔγουστον 1463—ἀρχὰς Αὐγ. 1464. |
| — | ***Γεννάδιος Β'*** (γ') | Αὔγουστος 1464. Ὀλιγόμηνος πατριαρχεία [58]). |

---

[57]) ***Ἀνώνυμος*** σ. 603, 604.—Turcogr. σ. 39, 48, 143, 145, 146, 151.—Bandurii σ. 216, 226.—*Μ. Ἀθηνῶν* Γ' σ. 339, 340.—*Ε. Κῆρυξ* σ. 445.— *Κοῦμας* Ζ' 436. — *Ὑψηλ.* σ. 33, 35, 41. —*Μαθᾶς* σ. 172.—*Βυζάντιος* Β' 529. — *Γεδεὼν* σ. 493, 497.—*Κρουμβάχερ* Γ' 716.—*Θεολ.* Δ' 180.—*Ὀρθ.* Γ' 31.—*Ἐκλ. Ἀλ.* Δ' 253, 398. ΚΣΤ' 366, 367. ΚΗ' 92. — *Μ. Ε. Ἐγκ.* ΙΓ' 346. — Le Quien Ι' 318, 319.—S. Vailhé σ. 1310, 1422. — Ἐκκλ. ἱστ. ***Φ. Βαφείδου*** Γα' σ. 22, 95, 120. — Λεξικὸν ***Ἐλευθερουδάκη*** ΣΤ' 901. — Προσκυνητάριον τῆς ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τῇ πόλει Σερρῶν σταυροπηγ. ἱ. μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ὑπὸ ***Χριστοφόρου*** ἱεροδιδ. καὶ ἡγουμένου αὐτῆς. Λειψία (1904) σ.37, 38.—***Δυοβουνιώτου*** σ. 75, 76.—***Ἀλήθεια*** ὡς ἄνωτ. Α' 105.—***Δημ. Πετρακάκου*** τὸ μοναχικὸν πολίτευμα τοῦ ἁγίου Ὄρους Ἄθω. Ἀθῆναι (1925) σ. 36.

[58]) Μελέτην ἱστορικὴν ἐμβριθῆ περὶ ***Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου*** ἐδημοσίευσεν ὁ σεβ. πρ. Λεοντοπόλεως κ. Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης ἐν ***Ρωμανῷ τῷ Μελῳδῷ*** (τόμ.

| | |
|---|---|
| 4) ***Ἰωάσαφ Α´*** | τέλη Δ)βρίου 1464 ἢ μᾶλλον ἀρχὰς 1465. Πατριαρχεία 12-14 μηνῶν, πιθανῶς μέχρι τῶν πρώτων μηνῶν τοῦ 1466. |
| 5) ***Μάρκος Β´*** | πρῶτοι μῆνες 1466—πιθανῶς μέχρι τῶν μέσων ἰδίου ἔτους. |
| 6) ***Συμεὼν Α´*** (α´) | περὶ ἢ μετὰ τὰ μέσα 1466. Πατριαρχεία μόλις ἑξάμηνος. |
| 7) ***Διονύσιος Α´*** (α´) | τέλη Δ)βρίου 1466 ἢ μᾶλλον πρῶται ἡμέραι Ἰανουαρίου 1467—περὶ τὰ τέλη 1471. |
| — ***Συμεὼν Α´*** (β´) | πιθανῶς τέλη 1471-ἴσως μέχρις ἀρχῶν 1475. |
| 8) ***Ραφαὴλ Α´*** | ἀρχὰς 1475-ἀρχὰς 1476. |
| 9) ***Μάξιμος Γ´*** | ἔαρ 1476-τέλη 1481 ἢ ἀρχὰς 1482 [59]). |
| — ***Συμεὼν Α´*** (γ´) | ἀρχὰς 1482-μέχρι φθινοπώρου 1486. |
| | ***Σημ.*** Ἐν ἔτει στϡϟε´ (6995—5509=1486) ***κατὰ μῆνα Σ)βριον*** Συμεὼν ὁ Α´. ἐξέδωκεν ἔγγραφον ἐπιβεβαιωτικὸν τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἡγουμένου τῆς ἱ. μονῆς Βατοπεδίου Μανασσῆ εἰς μητροπολίτην Σερρῶν. Συνεπῶς συμπληροῦντες |

Α´ σ. 43-55 Παρίσιοι 1932), ἐξ ἧς ἀντιγράφομεν τὸ ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς Κυριακῆς τῆς Ὀρθοδοξίας μνημόσυνον τοῦ ἀοιδίμου ὡς ἄνω πατριάρχου, ἀναγραφὲν ἐν αὐτῷ κατ' ἀπόφασιν τῆς Ἐκκλησίας.

« † Γενναδίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ τὴν μὲν ἀρετὴν φωστῆρος λάμψαντος δίκην, μέγιστον δὲ κράτος ἀραμένου ἐπὶ σοφίᾳ παντοδαπεῖ καὶ δυνάμει λόγων ἀνυπερβλήτῳ καὶ λαμπρὸν μὲν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀγωνισαμένου καὶ λόγοις καὶ συγγράμμασι καὶ διαλέξεσι καὶ διδασκαλίαις, παρρησιασαμένου δὲ τὴν εὐσέβειαν πολλάκις ἀπαραμίλλῳ ψυχῆς γενναιότητι ἐνώπιον βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ λαῶν καὶ δήμων ὅλων, καὶ ἐπὶ πάντων ἁπλῶς τὴν ἱερὰν τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὁμολογίαν καὶ ἀλήθειαν ἀναδιδάξαντός τε καὶ ἀποδείξαντος καὶ κήρυκος παντὸς ἀνακηρύξαντος γεγωνότερόν τε καὶ εὐσημότερον, εἶτα τὴν ἡσύχιον ἀντὶ πάντων ἀσπασαμένου τε καὶ ἑλομένου διαγωγὴν καὶ τὸν βίον ἐν αὐτῇ μεταλλάξαντος ὁσίως καὶ μακαρίως καὶ οὕτω τὴν πολυειδῆ ἐπὶ ἑαυτῷ ἀρετὴν ἀοιδίμως, ***αἰωνία ἡ μνήμη»***

Ὅρα καὶ «μελέτας περὶ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου» ὑπὸ ***Χρ. Παπαϊωάννου*** ἐν ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** ΙΗ´ 436, 471.—αὐτόθι ΙΣΤ´ 194, 203, 219, 227. Κ´ 159, 165,385, 430.

59) ***Μάξιμος*** ὁ Γ´ ὑπῆρξε κατὰ τὸν ***Μαλαξὸν*** «λογιώτατος καὶ γλυκὺς εἰς τοὺς λόγους του ὁποῦ ἐδίδασκε καὶ ὁμίλει.... τόσον γὰρ μέγας ἦτον εἰς τὴν θεολογίαν», κατὰ δὲ τὸν ***Ζυγομαλᾶν*** «ὑπῆρχε φιλόσοφος καὶ πλάτος λόγου ἔχων πολύ, ὡς οὐδεὶς τῶν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον». Ἐξ οὗ καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτοῦ ὡς «λογίου». — Μελέτην περὶ «Μαξίμου τοῦ λογίου» ὑπὸ ***Γεδεὼν*** ὅρα ἐν ***Ἐκκλ.Ἀλ.*** Κ´ 4, 10. — Εἰς Μάξιμον Γ´ ἀπονέμεται καὶ τὸ ἐπώνυμον τοῦ ***Γούναρη*** ἢ μᾶλλον τοῦ ***Γουνάρη***, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ 287 χειρογράφου (φ. 175β) τῆς ἐν Ἁγίῳ Ὄρει μονῆς τῶν Ἰβήρων (***Ἐκκλ. Ἀλήθ.*** ΚΕ´ 591 ΚΣΤ´ 366).

| | |
|---|---|
| | τὰ ἀλλαχοῦ σχετικῶς σημειωθέντα παρατείνομεν τὴν γ΄. πατριαρχείαν Συμεὼν Α΄. μέχρι φθινοπώρου 1486 [60]). |
| 10) ***Νήφων Β΄*** (α΄) | περὶ τὰ τέλη 1486—ἴσως ἀρχὰς 1488. Πατριαρχεία μετὰ διαλειμμάτων. |
| — | Πιθανὴ ὀλιγόμηνος χηρεία τοῦ θρόνου (ἀρχὰς 1488-᾿Ιουλίου 1488) |
| — ***Διονύσιος Α΄*** (β΄) | ᾿Ιούλιος 1488—τέλη 1490. |
| 11) ***Μάξιμος Δ΄*** | ἀρχὰς 1491—ἀρχὰς 1497. |
| | Χηρεία τοῦ θρόνου πιθανῶς πεντάμηνος. |
| — ***Νήφων Β΄*** (β΄) | θέρος 1497—πιθανῶς τέλη θέρους 1498. |
| 12) ***᾿Ιωακεὶμ Α΄*** (α΄) | ἴσως φθινόπωρον 1498—πιθανῶς ἔαρ 1502. |

## 13) ΠΑΧΩΜΙΟΣ Α΄

Νήφωνος τοῦ Β΄ ἀρνηθέντος νὰ ἀναλάβῃ τὸ γ΄ τὴν πηδαλιουχίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ σκάφους «ἡ σύνοδος... ἐκάθησαν πολλάκις καὶ τοὺς δοκιμωτάτους καὶ ἁρμοδίους ἀρχιερεῖς κατ᾿ ὄνομα εἰπόντες δὲν ὁμοφώνησαν νὰ ἐκλέξουν πατριάρχην καὶ ἔτσι ἐλύθη ἡ σύνοδος. Καὶ πάλιν συνόδου γενομένης ποῖον νὰ κάμουν πατριάρχην ἔκλεξαν ὁμοφώνως τὸν ***Ζιχνῶν***, ὁ ὁποῖος δὲν εὑρέθη ἐδῶ τότε εἰς τὴν μεγάλην ᾿Εκκλησίαν, ἀμὴ ἦτον εἰς τὴν μητρόπολιν αὐτοῦ. Τοῦτον ψηφίσαντες μιᾷ γνώμῃ διὰ πατριάρχην ἐν τῷ ἅμα ἀπέστειλαν καὶ τὸν μετέφεραν καὶ ἔδωκαν αὐτοῦ τὸ ***μικρὸν μήνυμα*** καὶ τὸ ***μέγα*** καὶ τὸ ***δικανίκιον*** παρὰ τοῦ ῾Ηρακλείας ἔλαβε, μετὰ τὴν ***εὐχαριστίαν***, ὡς εἶναι συνήθεια τῶν πατριαρχῶν, ὁποῦ τὴν λέγουν. Καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐκάθησε καὶ ἔδραμον καὶ ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὶ καὶ ὅλοι οἱ χριστιανοὶ καὶ ἐπροσκύνησαν αὐτὸν διὰ πατριάρχην. Ἔκαμε δὲ τοῦτος χρόνον ἕνα εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον» (Μαλ).

Ἡ ἄνοδος Παχωμίου Α΄ εἰς τὸν θρόνον ἐγένετο καθ᾿ ἡμᾶς ἀρχὰς τοῦ 1503. Λαμβάνοντες δηλ. ὑπ᾿ ὄψιν ὅτι τὴν ἀποχώρησιν ᾿Ιωακεὶμ Α΄ (πιθανῶς τὸ ἔαρ τοῦ ἔτους 1502) ἐπηκολούθησε μετάβασις ἐπιτροπῆς εἰς Βλαχίαν πρὸς ἀναγγελίαν τῷ ἐκεῖ διαμένοντι Νήφωνι Β΄ τῆς γενομένης ἐκλογῆς αὐτοῦ τὸ γ΄, παραμονὴ ἐκεῖ τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς μετάπεισιν τοῦ Νήφωνος ὅπως δέξηται τὴν ἐκλογήν, ἐπιστροφὴ τῆς ἐπιτροπῆς εἰς βασιλεύουσαν ἀπράκτου, σύγκλησις συνόδου πρὸς ἐκλογὴν ἄλλου πατριάρχου,

60) ***῾Ελληνικὰ*** ὡς ἀνωτ. τόμ. Γ΄ σ. 46.

διάλυσις συνόδου κατόπιν διαφωνίας καὶ πάλιν σύγκλησις αὐτῆς, ἥτις καὶ ἐξέλεξε τὸν μ/την Ζιχνῶν Παχώμιον, θέλομεν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι πρὸς ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἀπητεῖτο χρονικὸν διάστημα πολύμηνον, τοὐλάχιστον ὀκτάμηνον, καὶ συνεπῶς οὐσιαστικὴν τοῦ θρόνου χηρείαν ἰσόχρονον, πλήρωσιν δὲ αὐτῆς διὰ τοῦ Παχωμίου κατὰ τὰς ἀρχὰς 1503, τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ παραταθείσης ἐπὶ ἓν ἔτος, ἤτοι μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1504.

Ἐκλήθη τὸ β′ εἰς τὸν θρόνον, τὸ φθινόπωρον τοῦ 1504, ἐπὶ διαδοχῇ Ἰωακεὶμ Α′ θανόντος. «Καὶ μαθόντες οἱ κληρικοὶ τὸν θάνατον τοῦ πατριάρχου (Ἰωακεὶμ) ἐσύναξαν ἀρχιερεῖς διὰ νὰ ἰδοῦν ποῖος εἶνε ἁρμόδιος νὰ κάμουν πατριάρχην καὶ καθίσαντες ἐπὶ συνόδου ἐζήτησαν ὁμοφώνος τὸν πρώην, κοινῇ δὲ γνώμῃ ἀρχιερέων, καὶ κληρικῶν τε κοσμικῶν, τῶν τε ἀρχόντων καὶ τοῦ κοινοῦ λαοῦ, τοῦτον πάλιν πατριάρχην ἐπροσκάλεσαν καὶ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐπανέλαβε καὶ ἐκάθισεν εἰρηνικῶς» (Μαλ.). Ἐπιστρέφων ἐκ Μολδαβίας καὶ Βλαχίας, ἔνθα εἶχε μεταβῇ διὰ λογίαν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἀφίκετο εἰς Σηλυβρίαν, ἔνθα ἐδηλητηριάσθη. «Καὶ ὡς ἴδαν ὅτι ἀπέθνησκε τὸν ἔβαλαν εἰς τὸ ἁμάξι καὶ τὸν ἔφεραν εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ τῆς ὥρας ἀπέθανε καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐκεῖ» (Μαλ.). Ἀπέθανε μετὰ πατριαρχείαν ἐπέκεινα τῶν ὀκτὼ ἐτῶν, πιθανῶς περὶ τὰς ἀρχὰς 1513 [61]).

## 14) ΘΕΟΛΗΠΤΟΣ Α′

«Ὅμως ὡσὰν ἀπέθανεν (ὁ Παχώμιος) εὑρέθη ὁ κύρις ***Θεόληπτος***, μητροπολίτης Ἰωαννίνων, ὁ ὁποῖος ἦτο καλόγηρος τοῦ αὐτοῦ κυροῦ Παχωμίου καὶ πρὶν νὰ φθάσουν οἱ ἀρχιερεῖς νὰ γείνῃ σύνοδος καὶ ψηφίσουν πατριάρχην, ἔδραμεν εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν, ὅπου ἦτο ὁ σουλτὰν Σελήμης, ὁ βασιλεύς, καὶ ἔδωκε τὸ πεσκέσιον καὶ ἐφίλησε τὸ χέρι καὶ τῆς ὥρας ἔλαβε ***μπεράτιον*** καὶ ἦλθεν εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Δείξας δὲ τοῦτο τὸ βασιλικὸν μπεράτιον τῆς ὥρας ἐκάθησαν

[61]) ***Ἀνώνυμος*** σ. 603, 604. — **Turcogr.** σ. 39, 40, 43, 145, 146, 149, 151, 152 —**Bandurii** σ. 216, 217.—***Μ. Ἀθηνῶν*** Γ′ 339, 340.— ***Ε. Κῆρυξ*** ΣΤ′ 445. — ***Κοῦμας*** Ζ′ 438.—***Ὑψηλ.*** 36, 41, 42, 44.—***Μαθᾶς*** 173, 174.—***Βυζαντίου*** Β′ 529, 530. — ***Μ. Ε. Ἐγκ.*** ΙΘ′ 828.—***Γεδεὼν*** σ 496, 498. — ***Κ. Σάθα*** Μεσαιων. βιβλιοθ. Γ′ σ. κζ′.—***Ὀρθοδ.*** Γ′ 35.—***Θεολ.*** Δ′ 180.—***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Δ′ 398, 515. ΚΣΤ′ 366.— **Le Quien** Ι′ 319. — **S. Vailhé** σ. 1310, 1423. —**Kogalitchan** histoire de la Dacie-Berlin 1854 σ. 118.—Λεξικὸν ***Ἐλευθερουδάκη*** —Ἐκκλ. ἱστ. ***Φ. Βαφείδου*** Γα′ σ. 23, 95. — ***Ανοβουν.*** ὡς ἀνωτ. σελ. 76. — Documente privitoare la Istoria Romanilor **N. Iorga**, Partea I. București 1915 σ. 43.

ἐπὶ συνόδου ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὶ καὶ ἔκαμαν τοὺς ψήφους καὶ τὸ ***μικρὸν μήνυμα*** καὶ τὸ ***μέγα*** ἔδωκαν καὶ ὡς πατριάρχης εἰς τὸν ὑψηλότατον πατριαρχικὸν θρόνον ἐκάθησε καὶ παρὰ τοῦ Ἡρακλείας τὸ ***δικανίκιον*** ἔλαβε καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐποίμανε» (Μαλ.).

Θεόληπτος ὁ Α' ἀνῆλθε τὸν θρόνον περὶ τὰ μέσα τοῦ 1513, ἀπέθανε δὲ ὅλως ἐξαίφνης, καθ' ὅν χρόνον διενηργοῦντο ἁρμοδίως τὰ δέοντα πρὸς σύγκλησιν συνόδου, μελλούσης ἵνα δικάσῃ αὐτὸν κατηγορηθέντα σοβαρῶς, καὶ ἀπέθανε ἱκανὸν χρόνον μετὰ τὴν ἐνθρόνιον Σουλεϊμὰν Α' (22 Σ/βρίου 1520—5 Σ/βρίου 1566). Τῇ 6 Ἰανουαρίου 1521 φέρεται ἐπιτρέψας τὴν τέλεσιν γάμου τινός [62]. Ἔχοντες δὲ ὑπ' ὄψει τὸ περιληπτικὸν ὑπόμνημα τῆς ἐκλογῆς Ἱερεμίου Α' —περὶ οὗ κατωτέρω— δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν χρόνον θανάτου τοῦ Θεολήπτου τὸ ἔαρ ἢ μᾶλλον τὸ φθινόπωρον τοῦ 1522 [63]. «Καὶ ὅταν ἀπέθανεν ἔθαψαν αὐτὸν ἔξωθεν τῆς Παμμακαρίστου πλησίον τοῦ πρώην πατριάρχου κυροῦ Παχωμίου, καὶ φαίνονται τὰ μνήματα αὐτῶν ἕως τῆς σήμερον» (Μαλ.) [64].

---

62) Acta Patriarch. **Miklosich-Müller** medii aevi II σελ. 574.

63) Ὁ ***Κεραμεὺς*** (περὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Θεολήπτου Α' ἐν ***Δελτίῳ*** ἱστορ. κλπ. Γ' σ. 491) καὶ ὁ ***Γεδεὼν*** (Π. Πίν. σ. 499) ὁρίζουσι τὴν πατριαρχείαν τοῦ Θεολήπτου εἰς 8 1/2, ἔτη ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ***Μαλαξοῦ***, τὸν ὁποῖον ὅμως παρεξηγοῦσι. Τὸ σχετικὸν μέρος τοῦ Μαλαξοῦ ἔχει οὕτω : «καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοῦ σουλτὰν Σελήμη, *ὅπου ἔζησε χρόνους ὀκτὼ εἴμισι*, ἄλλος πατριάρχης δὲν ἔγινε· μόνον ὁ αὐτὸς κύρις Θεόληπτος» καὶ λατινιστὶ : «Nec sub regno Selime *qui octo et dimidiatum annos regnavit*, alius praterquam Theoleptus, Patriarcha fuit.» Πρόκειται λοιπὸν περὶ χρόνου ἐξ 8 1/2 ἐτῶν ἀφορῶντος οὐχὶ τὴν πατριαρχείαν τοῦ Θεολήπτου, ἀλλὰ τὴν βασιλείαν Σελὴμ Α' (25 Ἀπριλ. 1512—21 Σ/βρίου 1520).

64) **Turcogr.** σ. 43. 152, 153.—**Bandurii** 216, 217.—***Μ.'Αθηνῶν*** Γ' 341. — ***Ε. Κῆρυξ*** ΣΤ' 445.—*Κούμας* Ζ' 438.—***Ὑψηλ.*** σ. 44, 56.—***Μαθᾶ*** σ. 175. — ***Βυζαντίου*** Β' 530.— *Μ. Ε.* ***Ἐγκ.*** ΙΒ' 524. — ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Λ' 398 515 ΚΣΤ' 366. — ***Θεολ.*** Λ' 180.—***Ὀρθοδ.*** Γ' 31.—***Κ. Σάθα*** Μεσ. βιβλ. Γ' σ. κζ'. — Ἠπειρωτικὰ χρονικὰ (περιοδικὸν ἐν Ἰωαννίνοις) ἔτος Γ' (1928) σ. 23.—**Le Quien** Ι' 319.— **S. Vailhé** σελ. 1310, 1423.—Λεξ. ***Ἐλευθερουδάκη*** —Ἐκκλ. ἱστ. ***Βαφείδου*** Γα' 20.—***Ανοβουν.*** σ. 76. — Acta Patriarch. **Miklosisch-Müller** medii aevi II σ. 574.—***Βυζαντινὰ χρονικὰ*** ΙΓ' 307.—***Ἑλληνομνήμων*** ΙΗ' 451.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ
ΓΕΡΜΑΝΟΥ

# ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ

## ΕΝ ΜΙΝΟΡΚΑι

Ὁ Καθηγητὴς τῆς Νεοελληνικῆς Ἕδρας Κοραῆ ἐν τῷ Kings College τοῦ Λονδίνου F. H. Marshall ἀναδιφήσας τὰ ἀρχεῖα τοῦ «Ἰδιαιτέρου Συμβουλίου» (Privy Council) τῆς Μ. Βρεταννίας ἀνεῦρε καὶ ἐδημοσίευσε τελευταῖον σύντομον πραγματείαν περὶ τῆς ἐν Μινόρκᾳ Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Κοινότητος. Ἀγνοῶν ἂν ἔχῃ που δημοσιευθῆ σχετικόν τι περὶ τῆς ὑπάρξεως ἐν Μινόρκᾳ Ἑλλ. Κοινότητος καὶ ἐπιθυμῶν νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς ἄλλους εἰδικωτέρους ὅπως ἐρευνήσωσι τὰ κατ᾽ αὐτήν, ἔκρινα καλὸν νὰ παραθέσω ἐνταῦθα ἐν μεταφράσει τὰ σωζόμενα ἐν τῷ ρηθέντι ἀρχείῳ καὶ τὸ πρῶτον ἤδη εἰς φῶς ἐκδιδομένα ἔγγραφα μετὰ τῶν συντόμων παρατηρήσεων τοῦ κ. Καθηγητοῦ.

***

Τὸ πρῶτον ἔγγραφον τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν ἵδρυσιν Ἐκκλησίας ἐν Μινόρκᾳ ὑπὸ τῶν αὐτόθι ἐγκαταστάντων Ἑλλήνων, χρονολογεῖται ἀπὸ 7ης Νοεμβρίου 1745 καὶ ἔχει ὁλόκληρον ὡς ἕπεται:

«Ἀναγνωσθείσης σήμερον ἐν Συμβουλίῳ Ἐκθέσεως ὑποβληθείσης ὑπὸ τοῦ ὑποστρατήγου Wynyard, Κυβερνήτου τῆς νήσου Μινόρκας, καὶ ληφθείσης ὑπ᾽ ὄψιν προτάσεως γενομένης ὑπὸ τοῦ Πρίγκηπος Στσερμπάτωφ [1])

---

[1]) Οὗτος διετέλεσε Πρεσβευτὴς Πέτρου τοῦ Β′ (1727-30) ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατείρας Ἄννης (1730-40) ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Λονδίνῳ, καὶ ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου εὐνόητον τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ περὶ τῆς Μινόρκας καὶ τῶν Ἑλλήνων.

καὶ σχετικῆς πρὸς τὴν ἀποδοχὴν Ἑλλήνων τινῶν Ἐμπόρων ὅπως ἐγκατασταθῶσιν ἐπὶ τῆς νήσου Μινόρκας, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ πολιτογραφηθῶσιν ὑπήκοοι τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ χορηγηθῶσιν εἰς αὐτοὺς ὅλα τὰ προνόμια, αἱ ἐλευθερίαι καὶ καὶ αἱ ἀσυδοσίαι, ὧν ἀπολαύουσιν οἱ ὑπήκοοι τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ἐπὶ τῆς νήσου ἐκείνης, καὶ συγχρόνως ἡ ἄδεια πρὸς ἵδρυσιν Ἐκκλησίας αὐτόθι μετὰ προσηρτημένου Νεκροταφείου, ἐν ᾗ Ἱερεὺς τῆς ἰδίας αὐτῶν Ἐκκλησίας νὰ ἔχῃ πληρεξουσιότητα ὅπως ἀσκῇ τὰ ἱερατικὰ αὐτοῦ καθήκοντα τοῦ βαπτίζειν, μνηστεύειν, εὐλογεῖν γάμους, κηδεύειν κτλ. συνῳδὰ ταῖς διατάξεσι τῆς ῥηθείσης Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ***ὡρίσθη*** ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ἐν Συμβουλίῳ ὅπως ἡ ῥηθεῖσα Ἔκθεσις, (ἀντίγραφον τῆς ὁποίας ἐπισυνάπτεται ἐνταῦθα), παραπεμφθῇ καὶ παραπέμπεται διὰ τοῦ παρόντος εἰς Ἐπιτροπὴν ἐκ Λόρδων τοῦ τιμιωτάτου ἰδιαιτέρου Συμβουλίου τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, ἵνα ἐξετάσῃ αὐτὴν καὶ ἀναφέρῃ τὴν περὶ ταύτης γνώμην αὐτῆς εἰς τὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα ἐν τῷ Συμβουλίῳ τούτῳ».

Ἡ Ἔκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς (Ἐπιτροπὴ περὶ ἀποικιακῶν ὑποθέσεων) ἐξεδόθη τῇ 16ῃ Νοεμβρίου 1745 καὶ ἦτο ὅλως εὐνοϊκὴ πρὸς τὴν αἴτησιν. Εἶνε πρέπον νὰ μνημονευθῶσιν οἱ λόγοι τῆς εὐνοϊκῆς συστάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς, διότι δεικνύουσι τὴν μεγάλην ὑπόληψιν ἥτις ὑπῆρχε παρ' αὐτῇ περὶ τῆς εὐεργετικῆς δράσεως τῶν Ἑλλήνων τούτων Ἐμπόρων. «Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξήτασαν σήμερον τὴν ῥηθεῖσαν Ἔκθεσιν, ἐξ ἧς φαίνεται ὅτι Ἕλληνές τινες ἐγκατασταθέντες ἤδη αὐτόθι ἀπέβησαν προφανῶς ἐπωφελεῖς εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς νήσου καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι διὰ τῶν ζητουμένων ἀσυδοσιῶν καὶ τῆς ἐλευθέρας ἐξασκήσεως τῆς Θρησκείας αὐτῶν πολυάριθμοι ἐξ αὐτῶν θέλουσιν ἀσφαλῶς ἑλκυσθῇ αὐτόσε καὶ συνεπῶς ἐπαυξήσῃ τὸ Ἐμπόριον».

Ἡ διαταγὴ ἐν Συμβουλίῳ (Order in Council), ἀποδεχομένη τὴν Ἔκθεσιν τῆς ῥηθείσης Ἐπιτροπῆς, χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς 28ης Νοεμβρίου 1745 καὶ δὲν ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ δημοσιευθῇ, καθόσον περιέχει ἁπλῶς τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα ὅπως τὰ ζητούμενα ἐν τῇ ἀρχικῇ αἰτήσει προνόμια χορηγηθῶσι πλήρη. Ἀλλ' ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ ἀντίδρασις ἐν Μινόρκᾳ ἦτο ἰσχυρὰ καὶ ἐπέτυχε νὰ ματαιώσῃ τὸ ἀνωτέρω Διάταγμα, ὡς πληροφορούμεθα ἐκ τοῦ ἑπομένου ἐγγράφου τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου, εἰς ὃ ἐγένετο ἔκκλησις ἐκ τῶν ἀποικιῶν, χρονολογουμένη ἀπὸ 5 Ἰουνίου 1749. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ἀγαθυνθείσης ὅπως παραπέμψῃ εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην ἐπιστολὴν τοῦ ὑποστρατήγου Wynyard, Κυβερνήτου τῆς νήσου Μινόρκας, πρὸς τὴν Α. Χάριτα τὸν Δοῦκα τοῦ Newcastle, ἕνα τῶν πρώτων Ὑπουργῶν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, διαβιβάζοντος ***ὑπό-***

***μνημα*** τῶν Νικολάου Ἀλεξάνου, Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, Ἐμμανουὴλ Παλαιολόγου καὶ Νικολάου Παλαιολόγου ἐξ ὀνόματος ὅλων τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες εἶνε τώρα καὶ ἴσως θὰ γίνωσι μετὰ ταῦτα κάτοικοι ἐν τῇ νήσῳ Μινόρκᾳ, ***ἐκθέτον***, ὅτι ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης ηὐδόκησε διὰ Διαταγῆς Αὐτῆς ἐν Συμβουλίῳ, χρονολογουμένης ἤδη ἀπὸ τῆς 28ης Νοεμβρίου 1745, νὰ παράσχῃ ἄδειαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅπως ἐγκατασταθῶσιν ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ καὶ ἀνεγείρωσι Ναὸν καὶ ἱδρύσωσι Νεκροταφεῖον καὶ ὅπως ἔχωσιν ἱερέα τῆς ἰδίας αὐτῶν Ἐκκλησίας, ἵνα ἐξασκῇ αὐτόθι τὸ ἱερατικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, ἀλλ' ὅτι παρὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες οὐδεμίαν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτελέσωσι πρόοδον ἐν τούτῳ κωλυθέντες, ὡς φρονοῦσι, διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Κλήρου, καὶ ***ἐξαιτούμενον*** ὅπως παρασχεθῇ εἰς αὐτοὺς ἡ δύναμις νὰ ἀπολαύσωσι τοῦ εὐεργετήματος ὅπερ ἐχορήγησεν αὐτοῖς ἡ ρηθεῖσα Διαταγὴ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὡς ἤθελεν εἶνε συντελεστικὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος—οἱ λόρδοι τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξήτασαν σήμερον τὴν ρηθεῖσαν ἐπιστολὴν καὶ τὸ ὑπόμνημα καὶ ἔτυχον τῆς ἐπισκέψεως ἐπὶ τούτῳ τοῦ στρατηγοῦ Wynyard, ὅστις ἐπεβεβαίωσε τὰ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ρηθεῖσα Διαταγὴ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος δὲν ἐξετελέσθη, καὶ κατενοήθη ὅτι αἱ πρὸς τοῦτο δυσχέρειαι προῆλθον παρὰ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου καὶ τοῦ λοιποῦ Κλήρου ἐν Μινόρκᾳ, οἵτινες ὑπάρχει ὑποψία ὅτι ἀπειλοῦσι τοὺς κατοίκους διὰ τοῦ τρόμου τοῦ ἀφορισμοῦ ἐν ᾗ περιπτώσει τις ἐξ αὐτῶν ἤθελε τολμήσῃ νὰ προμηθεύσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας εἴτε ὑλικὰ εἴτε κτίστας καὶ ἐργάτας, ἵνα κτίσωσι τὴν ρηθεῖσαν Ἐκκλησίαν. Ταῦτα ἐξετάσαντες οἱ Λόρδοι τῆς Ἐπιτροπῆς ἔχουσι τὴν γνώμην ὅτι θὰ εἶνε συμφέρον ὅπως ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης διατάξῃ τὸν ἀντιστράτηγον Blakeney, νῦν ἀναπληρωτὴν Κυβερνήτην τῆς νήσου ἐκείνης, νὰ καλέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Γενικὸν Ἐπίτροπον καὶ τὸν λοιπὸν Κλῆρον καὶ νὰ ἀνεύρῃ δι' ἀνακρίσεως τὴν ἀλήθειαν τῶν ἐναντίον αὐτῶν καταγγελλομένων καὶ νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς αὐτοὺς συγχρόνως ὅτι εἶνε ὁριστικὴ ἀπόφασις τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ὅπως ἡ προμνημονευθεῖσα Διαταγὴ Αὐτῆς ἐν Συμβουλίῳ, ἡ γενομένη ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, ἐκτελεσθῇ προσηκόντως καὶ ὅτι, ἂν ὁ Κλῆρος ἢ οἱονδήποτε πρόσωπον ἤθελε τολμήσῃ νὰ προβῇ εἰς οἱαδήποτε διαβήματα ἢ κάμῃ χρῆσιν οἱωνδήποτε μεθόδων, ὅπως ἐμποδίσῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, τὰ πρόσωπα ταῦτα θὰ ἐπισύρωσιν ἐφ' ἑαυτῶν ἀναποφεύκτως τὴν μεγίστην δυσμένειαν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ φρονεῖ ὅτι θὰ εἶνε ἴσως ἐπίσης ἀναγκαῖον ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ νὰ διαταχθῇ ὁ στρατηγὸς Blakeney νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν Δικαστῶν καὶ τῶν Ἀρχῶν τῆς Μινόρκας ὅπως παράσχωσι τὴν βοήθειαν αὐτῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν διαταγῶν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Καὶ ὅπως, ἐν ᾗ πε-

ριπτώσει οἱ Ἕλληνες δὲν δυνηθῶσι νὰ ἀγοράσωσιν οἰκόπεδον ἐπαρκὲς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν καὶ ἵδρυσιν Νεκροταφείου, διαθέσῃ οἰκόπεδον ἀνῆκον εἰς τὴν Ὑμετέραν Μεγαλειότητα καὶ ἐπαρκὲς εἰς τοὺς εἰρημένους σκοποὺς καὶ δωρήσῃ αὐτὸ εἰς τοὺς Ἕλληνας κατοίκους τῆς Νήσου ἐκείνης».

Τὴν 28ην Ἰουνίου 1749 τὸ Ἰδιαίτερον Συμβούλιον (Privy Council) ἔλαβεν ἀπόφασιν ἐν αὐστηρᾷ γλώσσῃ, ἐνισχύουσαν τὴν προτέραν Διαταγὴν τοῦ 1745. Ἡ Διαταγὴ οὐσιωδῶς περιέχει τὴν σύστασιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἀλλ' ἀξίζει νὰ παρατεθῇ ἐνταῦθα τμῆμα αὐτῆς ὡς δεικνῦον τὸν αὐστηρὸν αὐτῆς τόνον.

«Ἐπειδὴ τελευταῖον ἀνεφέρθη εἰς τὴν Α. Μεγαλειότητα ἐν τῷ Συμβουλίῳ τούτῳ ὅτι, καίτοι παρῆλθον ἤδη τέσσαρα σχεδὸν ἔτη ἀφ' ὅτου ἐξεδόθη ἡ προμνημονευθεῖσα Διαταγὴ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, οἱ Ἕλληνες οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον εὐεργέτημα ἀπήλαυσαν ἐξ αὐτῆς, οὐδ' ἀπέβη δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ῥηθείσης Διαταγῆς ἕνεκα τῆς κρύφα γενομένης κατ' αὐτῆς ἀντιπολιτεύσεως ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου καὶ τοῦ Κλήρου τῆς Νήσου, οἵτινες οὕτως ἠπείλησαν τοὺς κατοίκους διὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτῶν κύρους καὶ τοῦ τρόμου τοῦ ἀφορισμοῦ, ὥστε οὐδεὶς αὐτῶν τολμᾷ νὰ προμηθεύσῃ εἰς τοὺς Ἕλληνας εἴτε ὑλικά, εἴτε κτίστας καὶ ἐργάτας πρὸς ἀνέγερσιν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν καὶ ἵδρυσιν τοῦ Νεκροταφείου αὐτῶν, ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης σήμερον ὑπέβαλεν εἰς τὴν βασιλικὴν Αὐτῆς ἐξέτασιν ταῦτα καὶ συγχρόνως ἔκθεσιν γενομένην περὶ αὐτῶν ὑπὸ Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἰδιαιτέρου Αὐτῆς Συμβουλίου καὶ ηὐδόκησε τῇ ὑποδείξει τοῦ Ἰδιαιτέρου Αὐτῆς Συμβουλίου νὰ **διατάξῃ** ὅπως ὁ ἀντιστράτηγος Blakeney, ὁ νῦν ἀναπληρωτὴς Κυβερνήτης, ἢ ὁ Κυβερνῶν τὴν νῆσον ἐκείνην τότε, δεξάμενος τὴν ἐν Συμβουλίῳ ταύτην διαταγὴν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, καλέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Γενικὸν Ἐπίτροπον καὶ τὸν λοιπὸν Κλῆρον ἐρευνήσας καὶ ἀνεύρῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν κατατεθέντων εἰς βάρος αὐτῶν καὶ ταὐτοχρόνως δηλώσῃ πρὸς αὐτοὺς ὅτι εἶνε ὁριστικὴ ἀπόφασις τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ὅπως ἡ προμνημονευθεῖσα Διαταγὴ ἐν Συμβουλίῳ, ἡ γενομένη ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, ἐκτελεσθῇ δεόντως καὶ ὅτι ἂν κανεὶς ἐξ αὐτῶν ἢ ἄλλα οἱαδήτινα πρόσωπα ἤθελον τολμήσῃ νὰ προβῶσιν εἰς οἱαδήποτε διαβήματα ἢ μετέλθωσιν οἱασδήποτε μεθόδους δημοσίᾳ ἢ ἰδίᾳ ὅπως παρεμποδίσωσιν ἢ δυσχεράνωσι τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω, τοιαῦτα πρόσωπα ἀναποφεύκτως θὰ ἐπισύρωσιν ἐφ' ἑαυτὰ τὴν μεγίστην δυσμένειαν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος».

(Ἕπεται συνέχεια).

# ΕΚΚΛΗΣΙΑΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

## ΘΑΝΑΤΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ

Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ὑπέστη σοβαρὰν ἀπώλειαν εἰς τὰ στελέχη τῆς Ἱεραρχίας αὐτῆς. Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ ὁ Γέρων Μητροπολίτης Καισαρείας Καλλίνικος. Φυσιογνωμία ἐκκλησιαστικὴ τὰ μάλιστα διακεκριμένη. Προσωπικότης ἐξέχουσα διὰ τὴν βαθεῖάν της μόρφωσιν, τὴν συγγραφικὴν δρᾶσίν της, καὶ τὴν ἀφοσίωσίν της εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Τὴν ἐχαρακτήριζεν ὀξύτης σκέψεως, φιλοπονία παραδειγματική, βαθεῖα γνῶσις τοῦ κανονικοῦ δικαίου, γλωσσομάθεια καὶ πεῖρα μακρά. Ἡ φύσις ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτὴν καὶ σπανίαν εὐγλωττίαν. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀπετέλει τὸ ἰδιαίτερον γνώρισμα τοῦ ἀνδρὸς ἦτο τὸ βαθὺ αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὸν πνεῦμα καὶ ἡ πρὸς τὴν πειθαρχίαν τῆς Ἐκκλησίας προσήλωσις αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐξηγεῖ τὴν πολλάκις ἐν ζητήμασιν ἰδίᾳ πειθαρχικοῖς ἐκδηλωθεῖσαν ἄκαμπτον αὐστηρότητα αὐτοῦ. Μὲ τὰ ἐξαιρετικὰ αὐτοῦ προσόντα ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Καισαρείας Καλλίνικος παρέσχεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πολυτίμους ὑπηρεσίας.

***Τὰ κατὰ τὸν θάνατον.*** Ὁ θάνατος τοῦ ἀειμνήστου ἐπῆλθεν αἰφνιδίως ἐκ συγκοπῆς καρδίας τὴν 11ην παρόντος μηνός, ὥραν 17.15', ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ ἰδιοκτήτῳ οἰκίᾳ αὐτοῦ, εἰς ἡλικίαν προσεγγίζουσαν τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη. Ἀπὸ μακροῦ ἔπασχεν ἐκ διαβήτου ὁ ὁποῖος ὡς ἐκ τοῦ πρὸ ὀλίγων ἑβδομάδων ἐπισυμβάντος θανάτου προσφιλοῦς ἀδελφῆς αὐτοῦ παρουσίασε σοβαρὰν ἐπίτασιν. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ βαθείας λύπης ἀκούσασα τὴν τελευτὴν τοῦ ἀειμνήστου συνεκάλεσε τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης τὰ μέλη τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ μετὰ συγκινήσεως ἀνήγγειλεν αὐτοῖς τὸ θλιβερὸν γεγονός, ἀνασκοπήσασα τὴν δόκιμον σταδιοδρομίαν τοῦ κοιμηθέντος πολιοῦ ἱεράρχου καὶ πλέξασα τὸν δίκαιον αὐτοῦ ἔπαινον. Οἱ Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Συνοδικοὶ ἐν θλίψει ἐγερθέντες

ηὐχήθησαν μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου. Ὡρίσθη ὅπως ἀποδοθῶσιν αὐτῷ ἐξαιρετικαὶ τιμαί. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπεφασίσθη ὅπως:

α΄) ἡ κηδεία αὐτοῦ γένηται δαπάνῃ τῆς Ἐκκλησίας.

β΄) ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ψαλῇ ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τὴν ἐπαύριον (13 παρόντος μηνὸς) ὥραν 11ην, τοῦ σκήνους καταβιβαζομένου ἐκ Χάλκης καὶ κατατιθεμένου ἐν αὐτῷ ἀφ᾿ ἑσπέρας.

γ΄) τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας τῆς κηδείας τελέσῃ ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ λειτουργίαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χριστουπόλεως Μελέτιος.

δ΄) τὸν θάνατον καὶ τὴν κηδείαν ἐξαγγείλῃ διὰ σχετικοῦ νεκρωσίμου ἀγγελτηρίου ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος.

ε΄) τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας προστῇ ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Ἁγίων Συνοδικῶν.

στ΄) τὸν ἐπικήδειον ἐκφωνήσῃ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ

ζ΄) ὁ νεκρὸς τοῦ ἀειμνήστου ταφῇ ἐν τῷ Νεκροταφείῳ Βαλουκλῆ.

Τὸ δημοσιευθὲν ἀγγελτήριον ἔχει ὧδε:

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης καὶ ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ἀγγέλλουσι τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Γέροντος Μητροπολίτου Καισαρείας

## ΚΥΡΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ

Ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία αὐτοῦ ψαλήσεται ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ αὔριον Σάββατον, 13 Ἰανουαρίου, καὶ ὥραν 11, προεξαρχούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

***Τὰ κατὰ τὴν κηδείαν:*** Ἡ σορὸς τοῦ ἀειμνήστου μετεφέρθη ἐκ τῆς ἐν Χάλκῃ οἰκίας αὐτοῦ εἰς τὸ Φανάριον δι᾿ ἐπὶ τούτῳ ἀτμακάτου τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου του, συνοδείᾳ τοῦ Σχολάρχου τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Μιλήτου Αἰμιλιανοῦ, τοῦ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Κορωναίου, τοῦ Μ. Ἀρχιμανδρίτου Καλλινίκου, τοῦ Μεγάλου Συγκέλλου Γαβριὴλ καὶ τοῦ Δευτερεύοντος Μαξίμου.

Κατὰ τὸ ὁρισθὲν πρόγραμμα τῆς κηδείας, τὴν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου,

13ης Ἰανουαρίου, ἐτέλεσεν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ Λειτουργίαν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χριστουπόλεως Μελέτιος.

Τὴν 11ην ὥραν ἀκριβῶς ἤρξατο ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία, προεξαρχούσης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν. Παρῆσαν ἐκ τῶν ἐπισήμων ὁ κ. Δ. Καψάλης, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος, ὁ κ. Πιζονώ, ἀναπληρωτὴς τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Γαλλίας, ὁ κ. Τσερμπινά, Ὑποπρόξενος τῆς Γιουγκοσλαβίας, μετὰ τοῦ Διερμηνέως τοῦ Προξενείου, Δὲ-Κόκ, ὁ κ. Γκίκας Ὑποπρόξενος τῆς Ρουμανίας, καὶ ὁ κ. Παπαζιάν, Νομικὸς Σύμβουλος τοῦ Πολωνικοῦ Προξενείου. Παρῆσαν ἐπίσης ἐκ τῶν Ὀφφικιάλων τῆς Ἐκκλησίας ὁ Μέγας Πρωτέκδικος Γ. Παπαδόπουλος, ὁ Μέγας Πρωτονοτάριος Χ. Παπαϊωάννου, ὁ Ἄρχων Μυρεψὸς Β. Αἰμιλιάδης καὶ ὁ Ἄρχων Χαρτουλάριος Γ. Χόλλεμπαχ. Προσῆλθον ὁ Σχολάρχης τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ Καθηγηταὶ αὐτῆς μετὰ τῶν τελειοφοίτων, οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, πολλοὶ ἐκ τοῦ Ἐνοριακοῦ Κλήρου, καὶ ἱκανοὶ ἐκ τῶν ἐγκρίτων τῆς ἐνταῦθα ὁμογενείας, καὶ πλῆθος λαοῦ. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιμανδρίτης Ἀδαμάντιος Κασαπίδης ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ Ἄμβωνος τὸν κατωτέρω δημοσιευόμενον εὔγλωττον ἐπικήδειον Λόγον. Τὰ συλλυπητήρια ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας ἐδέχθησαν ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Μητροπολίτης Λαοδικείας Δωρόθεος καὶ ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Ἀρχιμανδρίτης Ἀδαμάντιος Κασαπίδης.

Μετὰ τὴν Νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν, διεξαχθεῖσαν ἐν σεμνότητι καὶ ἐπιβλητικότητι ἐξαιρετικῇ, ἡ σορὸς τοῦ κηδευομένου Ἱεράρχου διὰ πολυτελοῦς νεκροφόρου, ἀκολουθουμένης ὑπὸ σειρᾶς αὐτοκινήτων, μετεφέρθη εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ, μετὰ ψαλὲν δὲ ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τῆς Μονῆς ὑπὸ τοῦ συνοδεύοντος Μητροπολίτου Χριστουπόλεως καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Χαριουπόλεως Γενναδίου, ἀναπληροῦντος τὸν Ἡγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, τρισάγιον, ἐτάφη ἐν τῷ Νεκροταφείῳ αὐτῆς, τῶν ἐπιταφίων εὐχῶν ἀναγνωσθεισῶν ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Χριστουπόλεως. Μέχρι τοῦ τάφου συνώδευσαν ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Μητροπολίτης Λαοδικείας ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, οἱ Μητροπολῖται Ἡρακλείας Βενιαμίν, Θεοδωρουπόλεως Λεόντιος καὶ Μύρων Πολύκαρπος, ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ὁ Καθηγητὴς τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος ὁ Μ. Ἀρχιμανδρίτης, ὁ Δευτερεύων, ἡ τεθλιμμένη ἀδελφὴ καὶ οἱ λοιποὶ οἰκεῖοι τοῦ ἀειμνήστου.

Τοῦ ἀειμνήστου Γέροντος Μητροπολίτου Καισαρείας Καλλινίκου εἴη αἰωνία ἡ μνήμη!

***

***Βιογραφικὸν σημείωμα.*** Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Καισαρείας Καλλίνικος Δεληκάνης ἐγεννήθη ἐν Μιτυλήνῃ περὶ τὸ 1855, ἐκ γονέων Μιχαὴλ Ἱερέως καὶ Μαρίας. Τὰ πρῶτα γράμματα ἤκουσεν ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς γενετείρας αὐτοῦ, φοιτήσας αὐτόθι μέχρι τῆς β' γυμνασιακῆς τάξεως. Δεκαεξαετὴς τὴν ἡλικίαν ὁδηγηθεὶς παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰσήχθη, τῇ συστάσει τοῦ τότε Μητροπολίτου Μιτυλήνης Μεθοδίου, εἰς τὴν ἐνταῦθα Στρατιωτικὴν Ἰατρικὴν Σχολήν. Εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην παρέμεινεν ἐπί τινας μόνον μῆνας. Ἀργότερον, παραπλανηθεὶς ὑπὸ τῆς Καθολικῆς Προπαγάνδας, τῷ 1877, ἀπεστάλη εἰς Ρώμην ὅπου ἐσπούδασεν ἐπὶ ἑπταετίαν τὴν ρητορικήν, τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν Θεολογίαν. Ἐπανελθὼν ἐνταῦθα τῷ 1884, κεχειροτονημένος ἤδη εἰς πρεσβύτερον, καὶ κατόπιν αἰτήσεως αὐτοῦ καὶ ὑποβολῆς λιβέλλου ὀρθοδόξου ὁμολογίας ἀποκατασταθεὶς μετὰ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, διωρίσθη καθηγητὴς τῆς ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀρχιμ. τότε Βασιλείου Γεωργιάδου, τοῦ εἶτα Μητροπολίτου Ἀγχιάλου, Νικαίας καὶ τελευταῖον Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Παραλλήλως ἐδίδασκε καὶ ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τοῦ Πέραν, μετὰ δὲ τὸ κλείσιμον τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, συνεχίζων τὴν ἐν Πέραν διδασκαλίαν του, διωρίσθη ἱερατικῶς Προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου Γαλατᾶ. Ἀργότερον προσελήφθη καὶ Ἱεροκήρυξ τοῦ ἱ. Ναοῦ τῶν Εἰσοδίων Πέραν ὅθεν διωρίσθη Ἐπόπτης τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς. Κατόπιν προσελήφθη Ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων, ὡς τοιοῦτος χρηματίσας καὶ ἀρχισυντάκτης τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας». Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1909 ἐξελέγη Μητροπολίτης Βελεγράδων, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1911 Μητροπολίτης Βερροίας, τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1922 Μητροπολίτης Κυζίκου καὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1932 Μητροπολίτης Καισαρείας. Ὡς Μητρολίτης Βερροίας, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Παγκοσμίου πολέμου μετέσχε τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Ἀρχιερατικοῦ Συμβουλίου, ὑπῆρξε δὲ βραδύτερον μέλος καὶ εἰσηγητὴς τοῦ συσταθέντος τῷ 1917 ἐν Ἀθήναις Ἐκτάκτου Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαστηρίου. Ὡς Μητροπολίτης Κυζίκου παρήδρευσε τοῦ ἐνταῦθα συγκληθέντος τῷ 1923 Πανορθοδόξου Συνεδρίου, ὡς μέλος τῆς ἐν αὐτῷ ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἐχρημάτισε Πρόεδρος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ μεσοπατριαρχείας μέλος δὲ αὐτῆς μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, μὲ ὡρισμένα, κατὰ τὰς ἐν ἰσχύϊ διαταξεις, διαλείμματα. Μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ σοβαρῶν συγγραμμάτων τοῦ ἀειμνήστου μνημονευτέα οἱ τρεῖς τόμοι τῶν Π/χικῶν Ἐγγράφων, τὸ περὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ Η' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας κ. ἄ.

***

## Ὁ ἐπικήδειος Λόγος τοῦ Ἁγίου Ἀρχιγραμματέως.

«Ὅτι δόκιμος γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.» (Ἰακ. α΄ 12)

*Παναγιώτατε Δέσποτα,*
*Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,*
*Λαὲ τοῦ Κυρίου ἡγιασμένε,*

Εἶναι βαθεῖα ἡ ὀδύνη τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὀδύνη τῆς Σῆς Σεπτῆς Κορυφῆς, τῆς σεβασμίας τοῦ πανσέπτου Θρόνου Ἱεραρχίας καὶ τοῦ περιουσίου λαοῦ, ἐπὶ τῇ αἰφνιδίᾳ τελευτῇ τοῦ γηραιοῦ καὶ γεραροῦ καὶ σοφοῦ τῆς πρωτοθρόνου Ἐπαρχίας Ἱεράρχου, Καλλινίκου τοῦ Καισαρείας. Διότι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ κοιμηθέντος στερεῖται ἡ Σὴ Θειοτάτη Παναγιότης ἑνὸς τῶν μεγάλων καὶ ἀξίων συνεργατῶν εἰς τὰ μεγάλα Αὐτῆς ὑπὲρ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἔργα, στερεῖται ἡ Ἱεραρχία ἑνὸς πεπνυμένου μέλους αὐτῆς, ἡ Ἐκκλησία ἑνὸς σοφοῦ παραστάτου, τὰ ἱερὰ γράμματα καὶ ἡ ἐπιστήμη ἑνὸς τετιμημένου μύστου, ὁ ὀρθόδοξος κλῆρος ἑνὸς σεμνώματος αὐτοῦ, ἡ κοινωνία ἑνὸς μεγάλου ὀνόματος.

Καὶ μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Καισαρείας Καλλινίκου ἦτο ἓν ὁλόκληρον κεφάλαιον. Ὁ Καισαρείας Καλλίνικος ἀπετέλει ἀστέρα ἀκτινοβολοῦντα εἰς τὸ στερέωμα τῆς Μεγάλης Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ὁ Καισαρείας Καλλίνικος ἦτο εἷς ἀπὸ τοὺς ἐπιβλητικωτέρους φρουροὺς τῆς ἱερᾶς Παρακαταθήκης τὴν ὁποίαν οἱ αἰῶνες ἐκλήρωσαν εἰς τὴν τετιμημένην ταύτην Ἕδραν τῆς Προκαθημένης Ἐκκλησίας. Ἦτο μία ἀληθινὴ προσωπικότης διὰ τὴν σοφίαν του, διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν πνεῦμά του, διὰ τὸ κῦρος καὶ τὸ βάθος του.

Πρὸ πολλοῦ εἶχεν ὑπερβῆ τὸν Δαυϊτικὸν κανόνα τοῦ ὁρίου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Παρὰ τὸ βαθὺ ὅμως γῆράς του, διετήρει πάντοτε ἀκμαίας τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, διὰ τῶν ὁποίων περὶ τὰ πεντήκοντα ὅλα ἔτη ὑπηρέτησε τὸν Κύριον, τὴν Ἐκκλησίαν, τὰ γράμματα. Καὶ τὸ τέρμα τῆς ἐπιγείου ζωῆς του, τὴν ὁποίαν μέχρι τῆς σήμερον ηὐδόκησε νὰ παρατείνῃ ὁ Κύριος, τὸν εὗρε μὲ μίαν σταδιοδρομίαν οὐ μόνον μακρὰν ἀλλὰ καὶ πολυμερῆ καὶ πλουσίαν εἰς καρποφορίαν.

Δὲν τολμῶ, Παναγιώτατε, νὰ ἐπιτείνω τὴν ὀδύνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος μακρηγορῶν. Διὸ καὶ ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ ἐνώπιον τῆς πενθίμου ταύτης ὁμηγύρεως, πρὶν ἢ ἡ ψυχρὰ γῆ ἀποκρύψῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὸν προκείμενον σεπτὸν νεκρόν, ρίψω ἁπλοῦν μόνον βλέμ-

μα ἐπὶ τῆς δράσεως καὶ σταδιοδρομίας ταύτης τοῦ ἀειμνήστου Ἱεράρχου, ὅπως οἱ μὲν εἰδότες ἀναμνησθῶσι τοῦ λαμπροῦ ἔργου αὐτοῦ, ἐὰν δὲ ὑπάρχωσι καὶ οἱ μὴ εἰδότες τοῦτο, ἀντιληφθῶσιν ἐκ τῶν λιτῶν γραμμῶν τὰς ὁποίας χαράσσω τίνος Ἱεράρχου στερεῖται σήμερον ἡ Ἐκκλησία.

***

Ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πολιοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Καισαρείας Καλλινίκου ἔχομεν ἀπειργασμένην περίπτωσιν ἀνθρώπου εἰς τὸν ὁποῖον ἡ μὲν φύσις ἔδωκεν ἄφθονα τὰ χαρίσματα αὐτῆς, ἡ δὲ παιδεία καὶ ἡ ἐπιστήμη ὡλοκλήρωσε κατὰ τρόπον σπάνιον τὸ ἔργον τῆς φύσεως.

Πεπροικισμένος μὲ ἐξαιρετικὴν πρὸς τὴν μάθησιν κλίσιν ὁ ἀείμνηστος, ἀφοῦ διήνυσε τὴν δευτέραν τάξιν τοῦ ἀνθοῦντος Γυμνασίου τῆς γενετείρας αὐτοῦ, τῆς πρωτευούσης τῆς νήσου Λέσβου Μιτυλήνης, εἰσήχθη εἰς τὴν ἐνταῦθα Στρατιωτικὴν Ἰατρικὴν Σχολήν, ὅπου ὅμως διέμεινε μόνον ὀλίγους μῆνας, ἀπεστάλη δὲ καὶ διήκουσεν ἀργότερον ἀνώτερα μαθήματα ρητορικῆς, φιλοσοφίας καὶ θεολογίας ἐν Ρώμῃ. Ἀποπερατώσας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ μὲ ἐπίδοσιν θαυμασίαν, ἐπανῆλθεν ἐνταῦθα κατηρτισμένος εἰς τέλειον ἐπιστήμονα καὶ διωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καθηγητὴς τῆς ἀκμαζούσης τότε Πατριαρχικῆς ἐνταῦθα Ἱερατικῆς Σχολῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ διέπρεψεν ἀναδείξας, ὑπὸ Σχολάρχην τὸν σοφὸν καὶ ἀοίδιμον Οἰκουμενικὸν εἶτα Πατριάρχην Βασίλειον τὸν Γ', μαθητὰς ἐξέχοντας μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης ἐν τοῖς θεολογικοῖς γράμμασι καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξακολουθῶν τὸ διδασκαλικὸν ἔργον ἐν τοῖς φυτωρίοις τοῦ Πέραν, μετὰ τὸ κλείσιμον τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, ἀνέλαβε καθήκοντα Προϊσταμένου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου Γαλατᾶ, ἀργότερον δὲ διωρίσθη Ἱεροκήρυξ τῆς μεγάλης Κοινότητος τοῦ Πέραν. Ἐνταῦθα ἀνέπτυξεν ὁ ἀείμνηστος δρᾶσιν διδακτικὴν πρώτης τάξεως. Τὸ κήρυγμα τοῦ ἀρχιμανδρίτου Καλλινίκου ἀφῆκεν ἐποχήν. Εἶχέ τι τὸ ἐξαιρετικὸν εἰς σύλληψιν καὶ ἀπόδοσιν. Εἶχε τὴν δύναμιν νὰ συναρπάσῃ καὶ τὸν ψυχρότερον ἀκροατὴν καὶ νὰ συγκρατήσῃ ἐπὶ ὥρας τὴν προσοχήν. Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τοῦ κηρύγματος ἀνεδείχθη ὁ ἀείμνηστος ἄξιος συνεχιστὴς τῆς λαμπρᾶς διδακτικῆς ἐργασίας σοφῶν Ἐπισκόπων τοῦ Πέραν καὶ ἔγραψεν ὁμοῦ μετ' αὐτῶν ἐνίας ἐκ τῶν ὡραιοτέρων σελίδων τῆς διδακτικῆς ἐνεργείας τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης ὁ ἀείμνηστος ἐκλήθη εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ἐπόπτου τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀρχειοφυλακίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Καὶ ἐνταῦθα ἡ δρᾶσις τοῦ ἀειμνήστου ὑπῆρξε πράγματι ἀξιοσημείωτος, ἴχνη δὲ τῆς καρποφόρου καὶ ἐντεῦθεν διαβάσεως αὐτοῦ εἰσὶν οἱ ὀγκώδεις Τόμοι τῶν Πατριαρχικῶν Ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἐξέδωκε, μνημεῖα, καὶ ταῦτα ὡς

καὶ τὰ λοιπὰ δημοσιευθέντα ἐπιστημονικὰ ἔργα αὐτοῦ, ζήλου καὶ ἀγάπης βαθείας πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ καὶ πολυμαθείας καὶ κριτικῆς ἱκανότητος καὶ βαθυνοίας ἀξιοθαυμάστου. Ὡς Ἀρχειοφύλαξ τῶν Πατριαρχείων ὁ ἀείμνηστος ἐξετέλει ἅμα καὶ καθήκοντα Ἀρχισυντάκτου τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας», ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν δὲ αὐτοῦ ὄντως ἀπέβη αὕτη ἀληθὴς κόσμος ἐπιστήμης καὶ πλούτου θεμάτων καὶ μελετῶν.

Εἶχεν ἤδη ὁ ἐκλιπὼν πολιὸς Ἱεράρχης κεφάλαια καὶ τίτλους δράσεως σοβαρᾶς, καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀμείβουσα τοὺς τιμίους πόνους τοῦ σοφοῦ κληρικοῦ αὐτῆς ἀνύψωσεν αὐτὸν εἰς τὸ μέγα τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, ἐκλέξασα αὐτὸν εἰς τὴν Μητρόπολιν Βελεγράδων, ὅθεν βραδύτερον προήχθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Βερροίας καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Μητρόπολιν Κυζίκου, ὡς τοιοῦτος διατελέσας μέλος καὶ τοῦ Πανορθοδόξου Συνεδρίου καὶ μεγάλην παρασχὼν συμβολὴν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἡ δὲ Σὴ σεπτὴ Κορυφή, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐκδηλοῦσα τὴν βαθεῖαν ἐκτίμησιν Αὐτῆς πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ γηραιοῦ Ἱεράρχου καὶ ἐπιβραβεύουσα μετὰ τῆς περὶ Αὐτὴν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοὺς μακροὺς καὶ ζηλωτοὺς ὑπὲρ τοῦ κύρους καὶ τῆς δόξης τῆς Ἐκκλησίας ἀγῶνας αὐτοῦ, προήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν πρωτόθρονον Μητροπολιτικὴν ἕδραν τῆς Καισαρείας.

Ἀλλὰ καὶ ἀπεδείχθη πάντοτε ἀπολύτως ἄξιος ὁ ἀείμνηστος τῶν τιμῶν τὰς ὁποίας τῷ ἐπεδαψίλευσεν ἡ Ἐκκλησία· διότι καὶ ὡς Ἱεράρχης γενικῶς καὶ ἰδίᾳ ὡς μέλος τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου παρέσχεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας, διαπρέπων ἐν τῇ σεβασμίᾳ Ἱεραρχίᾳ διὰ τῆς βαθείας κανονομαθείας αὐτοῦ καὶ τῆς γνώσεως τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μεγάλων ζητημάτων αὐτῆς. Ἄλλως τε εἶχε πάντοτε ὁ ἀείμνηστος βαθεῖαν τὴν συναίσθησιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς διακονίας του. Ὁλόκληρος ὁ βίος του ὑπῆρξε μία συνεχὴς καὶ φιλότιμος ἐργασία ἐν τῇ θέσει ὅπου τυχὸν ἔτασσεν αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία. Οὐδέποτε ἐπεζήτησεν ὁ ἴδιος τὰ ἀξιώματα. Ὅπου προήχθη, τὸν ἐκάλεσεν ἡ Ἐκκλησία. Ἀλλὰ καὶ ὅπου τὸν ἐκάλεσεν ἡ Ἐκκλησία, ἐγνώριζεν ὅτι ἔπρεπε νὰ τὴν τιμήσῃ καὶ τὴν ἐτίμησεν. Ἦτο βαθὺ τὸ γῆράς του· ἀλλὰ μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ στιγμῆς ὁ νοῦς του εἰργάζετο ὑπὲρ τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ αἰφνίδιος θάνατός του εὗρεν αὐτόν, παρὰ τὸν ὄγκον τῶν ἐτῶν του, κρατοῦντα φιλοτίμως τὴν γραφίδα ἐπὶ τοῦ χάρτου. Ἀλλὰ καί τι ἕτερον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ μακρὰ ζωὴ τοῦ ἀειμνήστου, τι τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατ' ἐξοχὴν τίμιον καὶ πιστοποιεῖ καὶ τοῦτο ὅτι ὁμολογουμένως μέγα εἶνε τὸ στοιχεῖον τὸ ὁποῖον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐκλιπόντος πολιοῦ Ἱεράρχου ἐκοιμήθη σήμερον. Εἶνε τοῦτο ἡ ἄνευ διαλείμματος καὶ ἄνευ ὅρων ἀφοσίωσις αὐτοῦ εἰς τὴν πειθαρχίαν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ εἶνε γνωστὸν ὅτι

Καλλίνικος ὁ Καισαρείας εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀπεδείχθη εἷς ἐκ τῶν μεγαλειτέρων διδασκάλων τῆς Ἱεραρχίας καὶ τοῦ κλήρου.

Ἂς τερματίσω ὅμως τὸν λόγον, Παναγιώτατε, διότι παρὰ τὴν προσοχήν μου μήπως μακρηγορῶν ἐπιτείνω τὴν βαθεῖαν ὀδύνην τῆς πενθίμου ταύτης ὁμηγύρεως, ἐπλανήθη τὸ βλέμμα μου εἰς ὅσα θαυμάσια ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ὁ προκείμενος σεπτὸς νεκρός, καὶ ἐμακρηγόρησα.

* * *

Καὶ ἤδη πρὸς σὲ στρέφεται ἡ ἀσθενής μου φωνή, μακαρία ψυχὴ τοῦ ἀοιδίμου καὶ πολιοῦ Ἱεράρχου. Ἀφοῦ μὲ τόσην θερμὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ μὲ τόσην ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μὲ τόσην ἀγάπην πρὸς τὰ ἱερὰ γράμματα καὶ τὴν ἐπιστήμην, τὸν μακρὸν δρόμον τῆς ζωῆς σου τετέλεκας καὶ μὲ τόσους πόνους καὶ ἀγῶνας τὴν καλήν σου ὁμολογίαν ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας ὡμολόγησας καὶ δι' ἔργων ἀπέδειξας ἀληθινήν, ἀναπαύου ἐν εἰρήνῃ. Ἀπεδείχθης δόκιμος ἐν πᾶσι· καὶ εἶνε ἤδη καιρὸς νὰ λάβῃς «τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

Σὺ δέ, Παναγιώτατε Δέσποτα, ὕψωσον τὰς ἁγίας Σου χεῖρας καὶ εὐχήθητι ἔτι ἅπαξ ὅπως ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, εἰς τὴν ἱερὰν διακονίαν τοῦ ὁποίου ἀφιέρωσεν ὁ ἀείμνηστος τὴν μακρὰν ζωήν του, ἀναπαύσῃ τὴν μακαρίαν αὐτοῦ ψυχὴν ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ ᾖ ἀγήρως.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη, ἀοίδιμε καὶ σοφὲ Ἱεράρχα !

Αἰωνία σου ἡ μνήμη !

Αἰωνία σου ἡ μνήμη !

[redacted]

## ΧΟΡΟΣΤΑΣΙΑΙ

—Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐχοροστάτησε κατὰ τὸν ἑσπερινὸν αὐτῆς ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ ἱερῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων, ἐν μέσῳ πολυπληθοῦς ἐκκλησιάσματος. Ὡμίλησεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἄμβωνος ὁ Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

—Τῇ 27ῃ παρόντος μηνὸς ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐν τῷ παραθρονίῳ, ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τοποθετημένης κατὰ τὰ νενομισμένα τῆς ἱερᾶς εἰκόνος τοῦ ἱεροῦ Πατρός.

## Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Τῇ 30ῇ παρόντος μηνὸς ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, καθιερωμένῃ πανηγύρει τῶν Γραμμάτων, ἐτελέσθη ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ ἡ νενομισμένη Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Λειτουργία καὶ ἱερὸν Μνημόσυνον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ἀειμνήστων προστατῶν τῶν Γραμμάτων καὶ διδασκάλων τοῦ Γένους, ἰδιαιτέ-

ρως δὲ ἐφέτος ὑπὲρ τοῦ ἀειμνήστου εὐεργέτου Ἀ. Λαμπαδαρίδου. Τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας ἐξεφώνησεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Ἄμβωνος ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Λαοδικείας Δωρόθεος.

## ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διὰ γράμματος αὐτοῦ ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος ἀνεκοίνωσε τῇ Ἐκκλησίᾳ τὰ κατὰ τὰς ἐργασίας τῆς αὐτόθι κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον συγκληθείσης Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος.

Κατ' αὐτὴν ἐμελετήθησαν οἱ κείμενοι ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας Νόμοι τῆς Πολιτείας καὶ ἐπεδιώχθη ἡ διόρθωσις ὡρισμένων σημείων αὐτῶν, πρὸς εὐρυθμοτέραν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ κλήρου. Ὡσαύτως συνεζητήθη τὸ ζήτημα τῆς ἱδρύσεως ἀνωτέρας Θεολογικῆς Σχολῆς ἢ Ἀκαδημίας, πρὸς ἀρτιωτέραν ἐκκλησιαστικὴν μόρφωσιν τῶν ἀνωτέρων Κληρικῶν. Τρίτον θέμα ἀπησχόλησε τὴν Ἱεραρχίαν τὸ τοῦ Ἡμερολογίου, ἀποφασισθέντος ἵνα ἐμμείνῃ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὰ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου δεδογμένα. Τέταρτον ζήτημα ἀπησχόλησεν αὐτὴν τὸ τῆς Μασσωνίας, διεβιβάσθη δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀντίγραφον τῆς ἐκδοθείσης σχετικῆς πράξεως τῆς Ἱεραρχίας. Πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα δευτερεύοντα ζητήματα ἐξητάσθησαν ἐπιλυθέντα κατὰ τὸ πλεῖστον.

Ἡ Α. Μακαριότης ἐν τῷ γράμματι αὐτῆς ἰδιαίτερον ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱεραρχίας διαβιβασθέντος αὐτῇ γράμματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Ἡμερολογίου καὶ δηλοῖ ὅτι τοῦτο εὐγνωμόνως ἐγένετο ἀποδεκτόν, διότι πολλαχῶς ἐνίσχυσε τὴν Ἱερὰν Σύνοδον εἰς τὴν ἐπιβολὴν τοῦ κύρους τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ, ὑποθαλπομένῳ ὑπὸ ἐκμεταλλευτῶν τῆς εὐσεβείας τοῦ λαοῦ, καὶ ἐκφράζει ἰδιαιτέρας ἐπὶ τούτῳ εὐχαριστίας.

Εἰς ἀπάντησιν τῶν ὡς ἄνω ἀνακοινώσεων τῆς Α. Μακαριότητος περὶ τοῦ ἔργου τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος, ἐξεφράσθη αὐτῇ συνοδικῇ ἀποφάσει, ἡ χαρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ ταῖς καρποφόροις ἐργασίαις αὐτῆς δι' ἐπὶ τούτῳ γραμμάτων, ἐν οἷς θίγονται καὶ εἰδικῶς τὰ ἀπασχολήσαντα τὴν Ἱεραρχίαν θέματα καὶ ζητήματα.

## ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ

Ὁ γηραιὸς Μητροπολίτης Χίου Πολύκαρπος λόγῳ ἀσθενείας παρῃτήθη τῆς ἐνεργοῦ ἐκκλησιαστικῆς διακονίας. Ἀντ' αὐτοῦ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Μητροπολίτην Χίου ἐξέλεξε τὸν Μητροπολίτην Καρδαμύλων Ἰωακείμ, τῆς προσωρινῆς Μητροπόλεως Καρδαμύλων συγχωνευθείσης κατὰ τὰ ἐν καιρῷ σχετικῶς ἐγκεκριμένα τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Χίου.

Συνοδικῇ ἀποφάσει, διεβιβάσθησαν εἰς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην πρώην Χίου Πολύκαρπον διὰ σεπτῶν Πατριαρχικῶν Γραμμάτων ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ αἰσθήματα βαθείας τιμῆς καὶ ἀγάπης. Ἡ Α. Σεβασμιότης ἐμόχθησε πολὺ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἀφιέρωσεν εἰς αὐτὴν τὸν ἀκραιφνῆ της ζῆλον, τὴν χρηστότητά της, τὰς δοκίμους ὑπηρεσίας της.

Εἰς τὸν ἐκλεγέντα διάδοχον αὐτῆς Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἰωακεὶμ διεβιβάσθησαν ἐπίσης αἱ εὐχαὶ καὶ τὰ συγχαρητήρια τῆς Ἐκκλησίας.

## ΚΑΝΟΝΙΚΑΙ ΑΔΕΙΑΙ

Τυχὼν μηνιαίας κανονικῆς ἀδείας ἀνεχώρησε, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος μηνὸς εἰς Ἀθήνας δι᾽ ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις, ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Τρωάδος Εὐστάθιος, Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς Βαλουκλῆ. Τὴν Α. θεοφιλίαν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας αὐτῆς ἀναπληροῖ ἐν τῇ ἡγουμενίᾳ τῆς Μονῆς ὁ θεοφ. Ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως Γεννάδιος.

## ΟΝΟΜΑΣΤΗΡΙΑ

—Εἰς τοὺς ἑορτάσαντας τὴν ὀνοματικὴν αὐτῶν ἑορτὴν κατὰ τὸν παρόντα μῆνα Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Ἐφέσου Ἀγαθάγγελον καὶ τοὺς διατρίβοντας ἐν Ἑλλάδι Χαλκηδόνος Μάξιμον καὶ Ροδοπόλεως Κύριλλον διεβιβάσθησαν καταλλήλως αἱ Πατριαρχικαὶ εὐχαὶ καὶ τὰ συγχαρητήρια.

—Ὁμοίως διεβιβάσθησαν τὰ συγχαρητήρια καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας Κρήτης Τιμόθεον καὶ Αὐστραλίας Τιμόθεον, Δράμας Βασίλειον, Σιδηροκάστρου Βασίλειον, Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς Βασίλειον καὶ Πολυανῆς Κύριλλον.

—Τὸν ἑορτάσαντα ἐπίσης κατὰ τὸν παρόντα μῆνα τὴν ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἑορτὴν Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονον Γρηγόριον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ηὐχήθη αὐτοπροσώπως, αἱ εὐχαὶ δὲ Αὐτῆς διεβιβάσθησαν καταλλήλως καὶ πρὸς τοὺς Πανοσιολ. Δετερεύοντα Μάξιμον καὶ Ὑπογραμματέα τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Κύριλλον.

## ΔΩΡΕΑ

Ὁ ἐντιμολογιώτατος Μ. Πρωτέκδικος τῆς Μ. Ἐκκλησίας κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος ἐδωρήσατο τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς τὴν μουσικὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ, ἀπαρτιζομένην ἐκ τῶν ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι σήμερον δημοσιευθέντων μουσικῶν καὶ περὶ Μουσικῆς βιβλίων καὶ ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἐνταῦθα, ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τοῦ 1846 μέχρι τοῦ νῦν δημοσιευθεισῶν παρὰ διαφόρων μουσικολόγων μελετῶν, πραγματειῶν καὶ διατριβῶν περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς.

Γνωσθείσης συνοδικῶς τῆς πρόφρονος ταύτης δωρεᾶς τοῦ Ἐντιμολογιωτάτου Ἄρχοντος Μ. Πρωτεκδίκου, ἐξ ἀποφάσεως, δι᾽ ἐπὶ τούτῳ σεπτοῦ Π/χικοῦ γράμματος ἐξεφράσθησαν αὐτῷ αἱ εὐχαριστίαι καὶ ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας.

## Ο ΚΑΘΗιΡΗΜΕΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

Δι᾽ ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἀπὸ Ἰουνίου τοῦ 1928 ἐπὶ ὡρισμένοις κανονικοῖς ἐγκλήμασι καθῃρέθη τῆς Ἱερωσύνης ὁ Βασίλειος Λεβέντης ἢ Ἀνυφαντόπουλος. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας ἀποσταλεῖσαν αὐτῷ ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς ὑπ᾽ ἀριθμὸν 34 καὶ 35 τῶν μηνῶν Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου τοῦ ἰδίου ἔτους Τεύχεσι τῆς «Ὀρθοδοξίας». Μετὰ τετραετίαν ὁ καθαιρεθεὶς Βασίλειος Λεβέντης διαμένων ἤδη ἐν Ἀμερικῇ ἀνηνέχθη δι᾽ αἰτήσεώς του πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν

ζητῶν ἀναίρεσιν τῆς κατ' αὐτοῦ καθαιρετηρίου ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ὡς ἀναρμοδίως δικασθεὶς ὑπ' αὐτῆς. Μελετηθείσης τῆς αἰτήσεως τοῦ εἰρημένου Βασιλείου Λεβέντη, καὶ κατόπιν διεξαχθείσης ἀλληλογραφίας μετὰ τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τῆς ὑποβληθείσης αἰτήσεως αὐτοῦ, καὶ μετ' ἀπόφανσιν τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς ὁμοφώνως ληφθεῖσαν ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐν τῇ Συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 19 Δεκεμβρίου π. ἔ. παμψηφεὶ ἀπεφάνθη ὅτι οὐδεὶς χωρεῖ λόγος ἀναιρέσεως τῆς καθαιρέσεως.

## ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ «ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ» ΤΟΥ 1933

Κατὰ παραδρομὴν δὲν ἀνεγράφη ἐν τῷ πίνακι τῶν περιεχομένων τῆς Ὀρθοδοξίας 1933 τὸ ἐν σελίδι 48 δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἐλαίας Ἀγαθαγγέλου ἄρθρον «Ὁ Σταυρός».

## ΠΡΟΜΕΤΩΠΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΞΩΦΥΛΛΟΝ

Αἱ πρὸ ἑκάστου δημοσιεύματος ἐν τῇ «Ὀρθοδοξίᾳ» τιθέμεναι ἀπὸ τοῦ παρόντος τεύχους διακοσμητικαὶ προμετωπίδες ἐλήφθησαν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐνταῦθα ζωγράφου κ. Κ. Βασματζίδου ἐξ ἀρχαίων ἱστορημένων χειρογράφων τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Εἰς τὸν αὐτὸν κ. Κ. Βασματζίδην ὀφείλεται ἐπίσης ἡ σχεδιογράφησις τοῦ ἐξωφύλλου τῆς «Ὀρθοδοξίας.»

## ΕΚΔΟΣΕΙΣ

***Πανηγυρικὸν τεῦχος τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Ἄρχοντος Μ. Πρωτεκδίκου κ. Γεωργίου Παπαδοπούλου.*** Ἰδιαιτέρως ἐπιμελημένον ἐξεδόθη τὸ πανηγυρικὸν Τεῦχος τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ μουσικοφιλολογικοῦ σταδίου τοῦ ἐντιμολογιωτάτου Ἄρχοντος Μεγάλου Πρωτεκδίκου τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας κ. Γεωργίου Ι. Παπαδοπούλου. Περιέχει τὰ κατὰ τὸν πανηγυρικῶς γενόμενον κατὰ τὸν προπαρελθόντα Δεκέμβριον ἑορτασμόν, τὴν περὶ αὐτοῦ ἀπόφασιν, τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ πάντα τὰ ἀπευθυνθέντα τῇ Α. Ἐντιμολογιότητι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ συγχαρητήρια γράμματα καὶ τηλεγραφήματα.

***

***Σταύρου Ν. Ζερβοπούλου—Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον.***—Μὲ ὕλην ποικίλην καὶ ἐνδιαφέρουσαν καὶ πλουσίως εἰκονογραφημένον ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Δημοσιογράφου κ. Σταύρου Ζερβοπούλου Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον. Εἰς τὰς ἑκατὸν καὶ πλέον σελίδας ἐκ τῶν διακοσίων πεντήκοντα ἓξ ἀναγράφονται εὐσυνόπτως τὰ κατὰ τὸ διοικητικὸν σύστημα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μὲ κατάλογον τῶν Μητροπόλεων αὐτοῦ, μὲ βιογραφίας καὶ εἰκόνας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τῶν Προέδρων τῶν Ὀρθ. Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, τῆς Ἱεραρχίας τοῦ Θρόνου, τῶν Ἐπισκόπων, τῶν Ὀφφικιάλων καὶ τῶν Τμηματαρχῶν τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς.

Καίτοι εἶνε τὸ πρῶτον ἔτος ἐκδόσεως κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους παρομοίου ἡμερολογίου, ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ εἶνε τὰ μάλιστα ἱκανοποιητική, ἡ δὲ ἐπιμέλεια καὶ ἡ φιλοτιμία μεθ' ὧν συνετάχθη καὶ ἐξεδόθη τοῦτο παρέχουσι πᾶσαν ἐλπίδα εὐπροσώπου συνεχίσεως τοῦ ἔργου.